

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ БУДІВЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО
ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»)»**

08-43.МКР.001.00.106 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-21м
спеціальності 073 – Менеджмент
Беркатюк Юлія Олександрівна

Керівник: к.е.н., доц. каф. ФІМ
наук. ступінь, вч. звання

 Ткачук Л. М.
«11» грудня 2022 р.

Опонент: к.т.н., доцент каф. ЕПВМ
наук. ступінь, вч. звання

 Ратушняк О. Г.
«12» грудня 2022 р.

Допущено до захисту

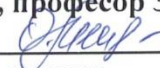
Т.в.о. завідувача кафедри ФІМ

 канд. пед. н., доц. Косарук О. М.
(прізвище та ініціали)

«13» грудня 2022 р.

Вінниця ВНТУ – 2022 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«30» серпня 2022 року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Беркатюк Юлії Олександрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»)

Керівник роботи Ткачук Людмила Миколаївна, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затвержені наказом ВНТУ від «24» березня 2021 року №65.

2. Строк подання студентом роботи: 13 грудня 2022 р.

3. Вихідні дані до роботи: Податковий кодекс України. Основні засоби: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16. Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21-22. С. 106–111. Овод Л. В., Валькова Н. В. Критерії визнання основних засобів як об'єктів амортизаційної політики на машинобудівних підприємствах України. 2019. № 5. С. 170-174. Кудлаєва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 1(2). С. 107-114. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 46. С. 113-122. Стеців І. С., Кулик М. А. Особливості управління основними засобами на теплоенергетичних підприємствах. Інфраструктура ринку. 2020. Випуск 42. С. 205-210. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с. Посилкіна О.В.,

Козирева О. В., Деренська Я. М. Аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2019. 398 с., фінансова звітність ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр., наведена в додатках

4. Зміст текстової частини:

у першому розділі – дослідити сутність основних засобів та особливості управління ними, методичні підходи до оцінювання стану управління основними засобами ;

у другому розділі – проаналізувати види діяльності ПрАТ «Тернопільголовапостач», показники, які характеризують фінансове становище та стан управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр;

у третьому розділі – запропонувати напрямки покращення фінансового становища та стану управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Систематизація підходів до визначення сутності «основні засоби». Абсолютні показники фінансової діяльності ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр. Відносні показники фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач». Аналіз складу, структури та динаміки основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр. Оцінка стану та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач».

Рисунки: Класифікація основних засобів. Види оцінок основних засобів. Підходи до управління основними засобами. Показники оцінки стану й ефективності використання основних засобів. Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі. Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі за окремим видами діяльності Індeksi будівельної продукції за 2017-2021 рр. Модель управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач». Напрямки покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	д.е.н., проф. кафедри ФІМ Єпіфанова І. Ю.	07.11.2022р. 	

7. Дата видачі завдання «01» вересня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень - вересень	вик
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	III декада жовтня	вик
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	II декада листопада	вик
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	I декада грудня	вик
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	II декада грудня	вик
Рецензування МКР	II декада грудня	вик
Захист МКР	III декада грудня (за графіком)	вик

Студент

(підпис)

Ю. О. Беркатюк

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Л. М. Ткачук

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 338.45

Беркатюк Ю. О. Управління основними засобами будівельних підприємств (на прикладі приватного акціонерного товариства «Тернопільголовапостач»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2022. 106 с. На укр. мові. Бібліогр.: 31 назв; рис.: 15; табл.: 5.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано напрямки покращення стану управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач». Наукові і практичні положення щодо напрямків покращення управління основними засобами можуть бути впроваджені на досліджуваному підприємстві та інших будівельних підприємствах, що дозволить покращити фінансові результати господарської діяльності. У теоретичній частині роботи досліджено економічну сутність основних засобів, проаналізовано сучасні методики аналізу процесу управління основними засобами підприємства. В аналітичній частині роботи проаналізовано стан будівельних підприємств, здійснено оцінювання фінансово-економічної діяльності та управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач». У прикладній частині роботи запропоновано напрямки покращення ефективності господарської діяльності та управління основними засобами будівельних підприємств.

Ключові слова: основні засоби, знос основних засобів, управління основними засобами, фондоддача, коефіцієнт зносу

ABSTRACT

Berkatyuk Yu. O. Management of fixed assets of construction enterprises (on the example of the private joint-stock company "Ternopilholovpostach"). Master's degree in specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2022. 106 p. In Ukrainian language. Bibliogr: 31 titles; Fig.: 15; tab.: 5.

In the master's qualification work directions for improving the management of fixed assets of Ternopil Golovpostach PrJSC are proposed. Scientific and practical provisions on ways to improve the management of fixed assets can be implemented at the researched enterprise and other construction enterprises, which will improve the financial results of economic activity. In the theoretical part of the work, the economic essence of fixed assets was investigated, modern methods of analysis of the process of managing the fixed assets of the enterprise were analyzed. In the analytical part of the work, the state of construction enterprises was analyzed, an assessment of the financial and economic activity and management of fixed assets of Ternopilgolovpostach PJSC was carried out. In the applied part of the work, directions for improving the efficiency of economic activity and management of the main means of construction enterprises are proposed.

Key words: fixed assets, depreciation of fixed assets, management of fixed assets, capital return, depreciation rate

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Основні засоби як економічна категорія	7
1.2 Управління основними засобами будівельних підприємств	16
1.3 Методичні підходи до оцінки стану управління основними засобами підприємства	22
Висновок до розділу 1	29
2 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»	31
2.1 Аналіз стану розвитку будівельних підприємств та загальна характеристика ПрАТ «Тернопільголовпостач»	31
2.2 Аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач»	37
2.3 Оцінювання стану управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021 роки	53
Висновок до розділу 2	60
3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»	62
3.1 Пропозиції з підвищення ефективності управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач»	62
3.2 Пропозиції та рекомендації з покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач»	70
Висновок до розділу 3	75
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	79
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи	83
Додаток Б (довідниковий) Фінансова звітність ПрАТ «Володарка» за 2019-2021 рр.	84
Додаток Г (обов'язковий) Ілюстративна частина	94

ВСТУП

Актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи.

В умовах війни, зменшення обсягу наявних ресурсів, зростання світової конкуренції успішно можуть функціонувати лише ті виробники, які спроможні ефективно використовувати ресурси, зокрема основні засоби виробництва.

Основні засоби відіграють значну роль в діяльності підприємств. Основні засоби, які виступають головним елементом матеріально-технічної бази підприємства, мають використовуватися раціонально й ефективно.

Основні засоби надходять на підприємство з певною періодичністю, експлуатуються, в процесі чого зношуються; піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються фізичні якості основних засобів; переміщуються всередині підприємства; а за недоцільності чи неможливості подальшого застосування – вибувають з підприємства. Проте в Україні склалась ситуація, пов'язана з недостатнім інвестуванням в оновлення основних засобів та їх вибуття на підприємстві. Тому необхідний постійний моніторинг основних засобів з метою не лише пошуку шляхів підвищення їх ефективності, а й покращення господарської діяльності підприємства в цілому

Від правильності використання основних засобів залежить ефективність виробництва та розмір прибутку. Усе зазначене зумовлює необхідність постійного контролю за ефективністю використання основних засобів для потреб управління господарською діяльністю.

Значний внесок у розробку теоретичних основ, використання основних засобів та управління ними внесли такі вчені-економісти, як Бутинець Ф. Ф., Стемковська І.В., Герчанівська С.В., Джеджула, В.В., Єпіфанова, І.Ю., Костюнік О.В., Наконечна А.А., Кухта К. О., Орошан Т. А., Овод Л. В., Валькова Н. В., Мулик Т. О., Кулько І.В., Горбань С.Ю., Стеців І. С., Кулик М. А., Радева О. Г. та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська кваліфікаційна робота виконувалась відповідно до напрямку

наукових досліджень кафедри фінансів та інноваційного менеджменту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є формування пропозицій та рекомендацій щодо покращення фінансового стану будівельних на основі аналізу стану управління основними засобами.

Виконання поставленої мети передбачає розв'язання таких **задач**:

- визначити економічну сутність основних засобів як економічної категорії;
- систематизувати особливості управління основними засобами будівельних підприємств;
- узагальнити методичні підходи до оцінювання стану управління основними засобами підприємств;
- проаналізувати стан та перспективи розвитку будівельної галузі;
- надати загальну характеристику об'єкту дослідження;
- розглянути фінансово-економічний стан об'єкта дослідження за 2019-2021рр.;
- проаналізувати стан управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач»;
- сформулювати пропозиції та рекомендації щодо покращення стану управління основними засобами будівельних підприємств.

Теоретичну, методологічну та інформаційну основу дослідження складають вітчизняні та зарубіжні публікації з питань аналізу стану управління основними засобами, аналітичні матеріали, критерії оцінки та розрахунки показників, що характеризують ефективність управління основними засобами.

Об'єктом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є процес управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач».

Предметом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є основні засоби будівельних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів:

– запропоновано модель управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач», яка сприятиме контролю за темпами розвитку виробництва, обліку витрат на ремонт і утримання основних засобів, забезпечуватиме ефективні процеси оновлення і відтворення основних засобів.

– запропоновано напрямки покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні висновки та практичні рекомендації доведені до рівня конкретних методик та пропозицій, що можуть бути використані для глибокого та розгорнутого дослідження ефективності діяльності підприємств. Наукові і практичні положення щодо покращення стану управління основними засобами можуть бути впроваджені на будівельних підприємствах.

Особистий внесок здобувача. Магістерська кваліфікаційна робота – самостійно виконана наукова праця, в якій сформовано пропозиції з покращення фінансового стану будівельних підприємств на основі аналізу управління основними засобами.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у магістерській роботі використано лише ті положення, які розроблено автором особисто.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи. Тема роботи апробована на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи 2022» (м. Вінниця, 01.11.2021-13.05.2022 р.).

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковано 2 наукові праці, в тому числі 1 стаття у фаховому з економічних наук виданні, яке відноситься до категорії Б зі спеціальності 073 «Менеджмент» та 1 тези доповіді [1-2].

Структура і зміст магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків,

використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок, включаючи 5 таблиць, 15 рисунків, 3 додатки і список використаних джерел із 31 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Основні засоби як економічна категорія

В умовах війни, зменшення обсягу наявних ресурсів, зростання світової конкуренції успішно можуть функціонувати лише ті виробники, які спроможні ефективно використовувати ресурси, зокрема основні засоби виробництва.

Основні засоби відіграють значну роль в діяльності підприємств. Основні засоби, які виступають головним елементом матеріально-технічної бази підприємства, мають використовуватися раціонально й ефективно.

Основні засоби надходять на підприємство з певною періодичністю, експлуатуються, в процесі чого зношуються; піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються фізичні якості основних засобів; переміщуються всередині підприємства; а за недоцільності чи неможливості подальшого застосування – вибувають з підприємства. Проте в Україні склалась ситуація, пов'язана з недостатнім інвестуванням в оновлення основних засобів та їх вибуття на підприємстві. Тому необхідний постійний моніторинг основних засобів з метою не лише пошуку шляхів підвищення їх ефективності, а й покращення господарської діяльності підприємства в цілому

Від правильності використання основних засобів залежить ефективність виробництва та розмір прибутку.

На сьогодні в літературі існує значна кількість визначень поняття « основні засоби» (таблиця 1.1). Значну кількість визначень можна знайти і в законодавстві. Так, згідно Податкового кодексу «основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для

використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [3].

Таблиця 1.1 – Систематизація підходів до визначення сутності «основні засоби» (систематизовано за даними [3-11])

Автор	Основні засоби – це
Податковий кодекс України [3]	матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [4]	матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду, або для цілей управління, й які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду
П(С)БО 7 «Основні засоби» [5]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)

Продовження таблиці 1.1

Автор	Основні засоби – це
Бутинець Ф. Ф. [6]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)
Бланк І. О. [7]	сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
Стемковська І. В., Герчанівська С. В. [8]	матеріальні активи, які придатні для використання в процесі господарської діяльності підприємства (установи, організації) та втрачають свою вартість частково шляхом перенесення її на новостворений продукт, очікуваний термін використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік)
Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Волоська Н. Р.	активи, які мають матеріальну форму, які призначені для використання у господарській діяльності суб'єкта господарювання, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням, а очікуваний термін їх корисного використання становить понад один рік із дати введення в експлуатацію

МСБО 16 визначає основні засоби як «матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду, або для цілей управління, й які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду» [4].

Згідно з П(С)БО 7 основні засоби – це «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [5].

На думку Ф. Ф. Бутинця основні засоби – «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)» [6].

Бланк І. О. розуміє під основними засобами сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами [7].

В роботі [8] основні засоби визначено як «активи, які мають матеріальну форму, які призначені для використання у господарській діяльності суб'єкта господарювання, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням, а очікуваний термін їх корисного використання становить понад один рік із дати введення в експлуатацію».

Таким чином, як видно з проведеного аналізу, більшість вчених сходиться а тому, що під основними засобами доцільно розуміти засоби праці, які використовуються для впливу на предмети праці для отримання кінцевого продукту.

Основні засоби класифікують за різними ознаками (рис. 1.1)

За характером участі в процесі виробництва основні засоби поділяються на [10]:

– виробничі основні засоби – основні засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню, що діють у сфері матеріального виробництва;

– невиробничі основні засоби – невиробничі основні засоби, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва й призначені переважно для обслуговування комунальних і культурно-побутових потреб трудящих, які використовуються у невиробничій сфері.

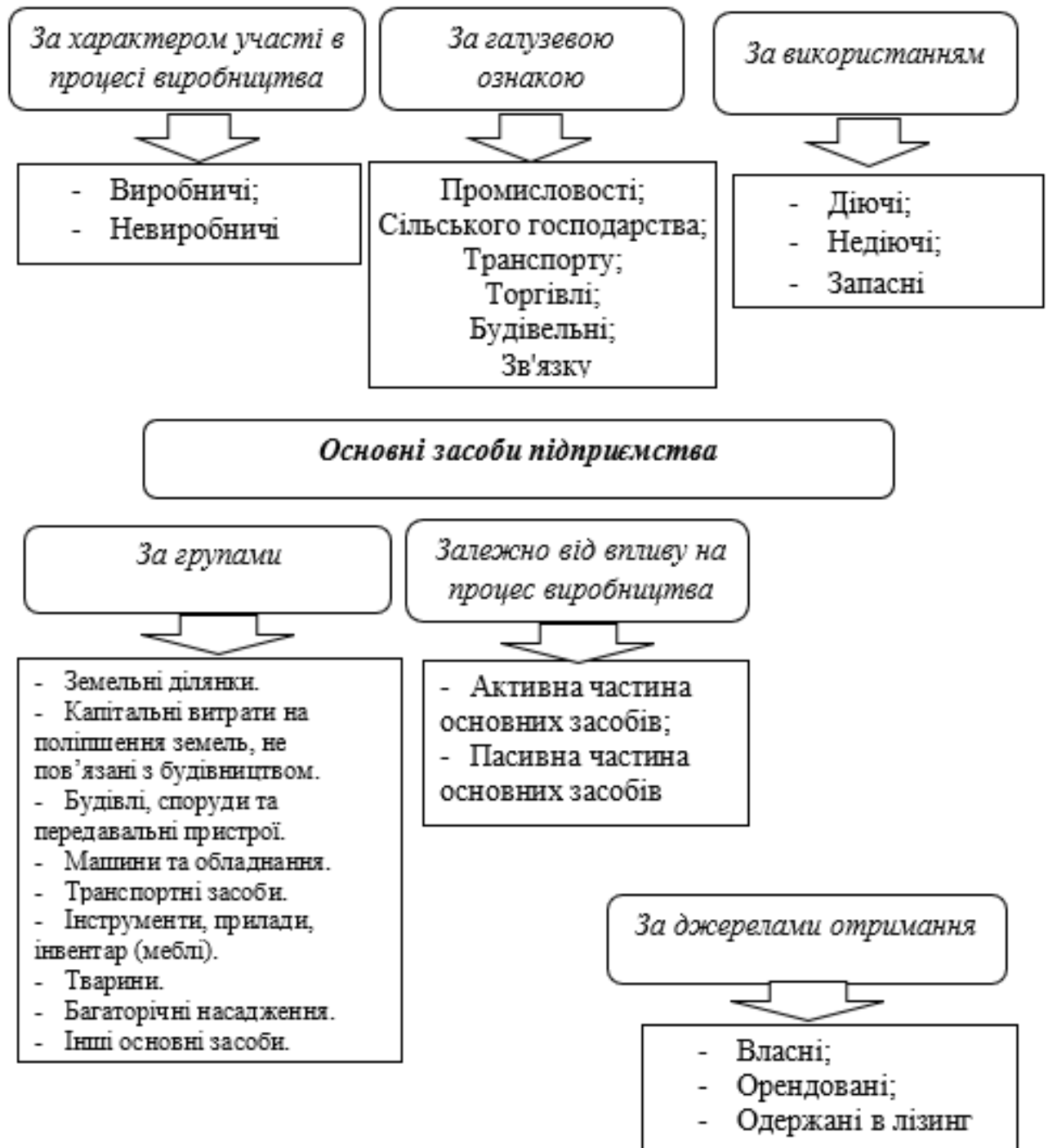

Рисунок 1.1 – Класифікація основних засобів (сформовано на основі даних [2; 5; 7; 12; 14])

Згідно за галузевою ознакою основні засоби поділяються за галузями народного господарства. Більша частина основних засобів належить до галузі «промисловість». За галузевою ознакою основні засоби відносять до основних

засобів промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, будівельні, зв'язку тощо.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби», залежно від ролі, яку основні засоби відіграють у виробничому процесі, їх поділяють на певні групи, основні засоби класифікуються за групами [5]:

- 1) Земельні ділянки.
- 2) Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом.
- 3) Будівлі, споруди та передавальні пристрої.
- 4) Машини та обладнання.
- 5) Транспортні засоби.
- 6) Інструменти, прилади, інвентар (меблі).
- 7) Тварини.
- 8) Багаторічні насадження.
- 9) Інші основні засоби.

За використанням основні засоби поділяють на діючі, недіючі, запасні [11].

В цілому усі залежно від впливу на процес виробництва основні засоби поділяють на:

– активну частину – засоби праці, що безпосередньо впливають на оборотні засоби, перетворюючи їх на готову продукцію (робочі машини, устаткування, транспортні засоби, вимірювальні й регулюючі прилади, обчислювальна техніка та лабораторне устаткування);

– пасивну частину – основні засоби, які не використовуються безпосередньо у процесі виробництва, проте є необхідною умовою його здійснення (будівлі, споруди).

За використанням основні засоби поділяють на [9]:

– діючі основні засоби – усі основні засоби, що використовуються у господарській діяльності підприємства;

– недіючі основні засоби – основні засоби, що тимчасово не використовуються у зв'язку з консервацією окремих об'єктів або приміщень (цехів) підприємства

– запасні основні засоби – різне устаткування, що знаходиться в резерві й призначене для заміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються.

За джерелами отримання основні засоби можна поділити на власні (які, в свою чергу, можуть бути придбаними чи виробленими), орендовані чи одержані в лізинг [12].

Величину основних засобів підприємства слід розглядати як результат інвестицій у попередні періоди. Крім того, забезпечення стійкого розвитку сучасного підприємства не можна розглядати без ув'язки з процесами відтворення матеріальної основи виробництва, тобто основних засобів.

Для забезпечення відтворення основних засобів важливим є дослідження їх стану та використання, оскільки в процесі виробництва основні засоби зношуються фізично та морально.

Під фізичним зносом основних засобів розуміють поступову втрату основними фондами власних первісних техніко-експлуатаційних якостей, своєї споживчої вартості, що спричиняє зменшення їх реальної вартості [13].

Зазвичай фізичний знос основних засобів пов'язаний з їх використанням і виявляється в поламках чи руйнуванні, корозії та утомлюваності металів, деформації.

Ступінь фізичного зносу основних фондів визначається в процесі нарахування амортизації. Цей процес можна розглядати в кількох аспектах [11]:

- як метод визначення поточної оцінки незношеної частини основних фондів;
- як спосіб віднесення на готову продукцію одноразових витрат на основні фонди;
- як спосіб нагромадження фінансових ресурсів для заміщення виведених з виробничого процесу основних фондів або вкладання коштів у нові виробництва.

Фізичний знос доцільно розглядати з точки зору можливості відновлення за допомогою ремонтів до моменту повного фізичного зношення. Фізичний знос в такому випадку можна розглядати як [14]:

- тимчасовий – моральний знос, який може бути усунений;
- постійно накопичуваний – моральний знос, який не може бути усунений.

Фізичний знос основних засобів підприємств залежить від багатьох факторів, зокрема [15]:

- особливості технологічного процесу виробництва;
- якість технічного обслуговування основних засобів;
- якість праці, кваліфікації працівників, які обслуговують процес виробництва, їх безпосереднього ставлення до основних засобів у процесі виробництва.

Моральний знос – це знецінення об'єктів основних засобів унаслідок новітніх досягнень ще задовго до їх повного фізичного зносу. Розрізняють дві форми морального зносу: знецінення машин унаслідок здешевлення їх виробництва або внаслідок випуску нових, досконаліших і продуктивніших машин [14].

На сьогодні виділяють різні види вартості основних засобів [5] (рис. 1.2):

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, що амортизується;
- ліквідаційна вартість;
- сума очікуваного відшкодування необоротного активу;
- чиста вартість реалізації необоротного активу.

Первісна вартість основних засобів – це вартість, за яку підприємство придбало або створило (побудувало) самостійно основні засоби. Тобто по факту це є собівартість, в яку включають вартість придбання (з урахуванням мита і невідшкодовуваних податків), усі витрати, безпосередньо пов'язані з

приведенням активу до стану, готового для його використання за призначенням. Первісна вартість основних засобів може бути змінена у випадку добудови, дообладнання, реконструкції, модернізації, часткової ліквідації відповідних об'єктів і за інших обставин. В фінансовій звітності первісна вартість відображається як балансова.

Рисунок 1.2 – Види оцінок основних засобів

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Залишкова вартість - різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (знос).

Ліквідаційна вартість основних засобів – це сума коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання, крім витрат, пов'язаних із ліквідацією.

Справедливу вартість іноді ототожнюють з ринковою вартістю або експертною оцінкою, тобто – це та ціна, яку покупець готовий заплатити за договором купівлі-продажу, під час аукціону, торгів, тендерів. Вона встановлюється на основі оціночної вартості [16]. Ринкову вартість основних засобів визначають професійні оцінювачі.

Сума очікуваного відшкодування необоротного активу – найбільша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання необоротного активу, включаючи його ліквідаційну вартість [5].

Під чистою вартістю реалізації необоротного активу розуміють справедливу вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію [5].

Таким чином, під основними засобами доцільно розуміти засобми праці, які використовуються для впливу на предмети праці для отримання кінцевого продукту.

Основні засоби класифікують за характером участі в процесі виробництва, за галузевою ознакою, за використанням, за групами, залежно від впливу на процес виробництва, за джерелами отримання.

Розглянуто форми зносу основних засобів в процесі використання та види оцінок основних засобів.

1.2 Управління основними засобами будівельних підприємств

Будь-який суб'єкт господарювання, незалежно від організаційно- правовій форми та форми власності, має в своєму розпорядженні основні засоби, які характеризують його матеріальну базу і визначають технічний рівень виробництва.

Система управління основними засобами – це сукупність взаємозалежних елементів, в результаті взаємодії яких здійснюється ефективне управління основними засобами задля досягнення запланованих результатів діяльності [17].

Метою управління основними засобами підприємства є забезпечення максимально ефективного використання при мінімальних витратах на їх утримання та обслуговування [18].

До основних завдань управління основними засобами підприємства відносять [18]:

- визначення розміру потреби в прирості основних засобів;
- розробка плану розвитку матеріально-технічної бази підприємства;
- вибір форми задоволення потреби в прирості основних засобів;
- обґрунтування ремонтної політики підприємства;
- оптимізація строків експлуатації основних засобів.

Управління основними засобами підприємства передбачає постійний моніторинг наявного складу основних засобів і порівняння його з отриманими фінансовими результатами.

Система формування, управління та використання основних засобів базується на таких принципах [19]:

- цілеспрямованість – будь-які дії з основними засобами повинні сприяти досягненню певних виробничо-господарських цілей та виконанню поставлених завдань;
- системність – розгляд сукупності основних засобів та економічних процесів, в яких вони задіяні, як відкритої системи, що відчуває вплив внутрішнього та зовнішнього середовища;
- структурованості – створення процесу формування, управління та використання основних засобів;
- часова відповідальність – вчасне відображення надходження основних засобів, амортизаційних відрахувань тощо;
- економічність – збалансованість надходжень та витрат усіх ресурсів підприємства; активізація відображається у спонуканні організації до постійного розвитку, впровадження інновації тощо.

Управління основними засобами передбачає використання різних підходів управління: функціональний, процесний, стратегічний, системний, ситуаційний, інтегрований (рис. 1.3).

Управління основними засобами має здійснюватись в процесі всього життєвого циклу об'єкта основних засобів.

Управління основними засобами часто зводиться до забезпечення своєчасного відновлення та підвищення ефективності їхнього використання.

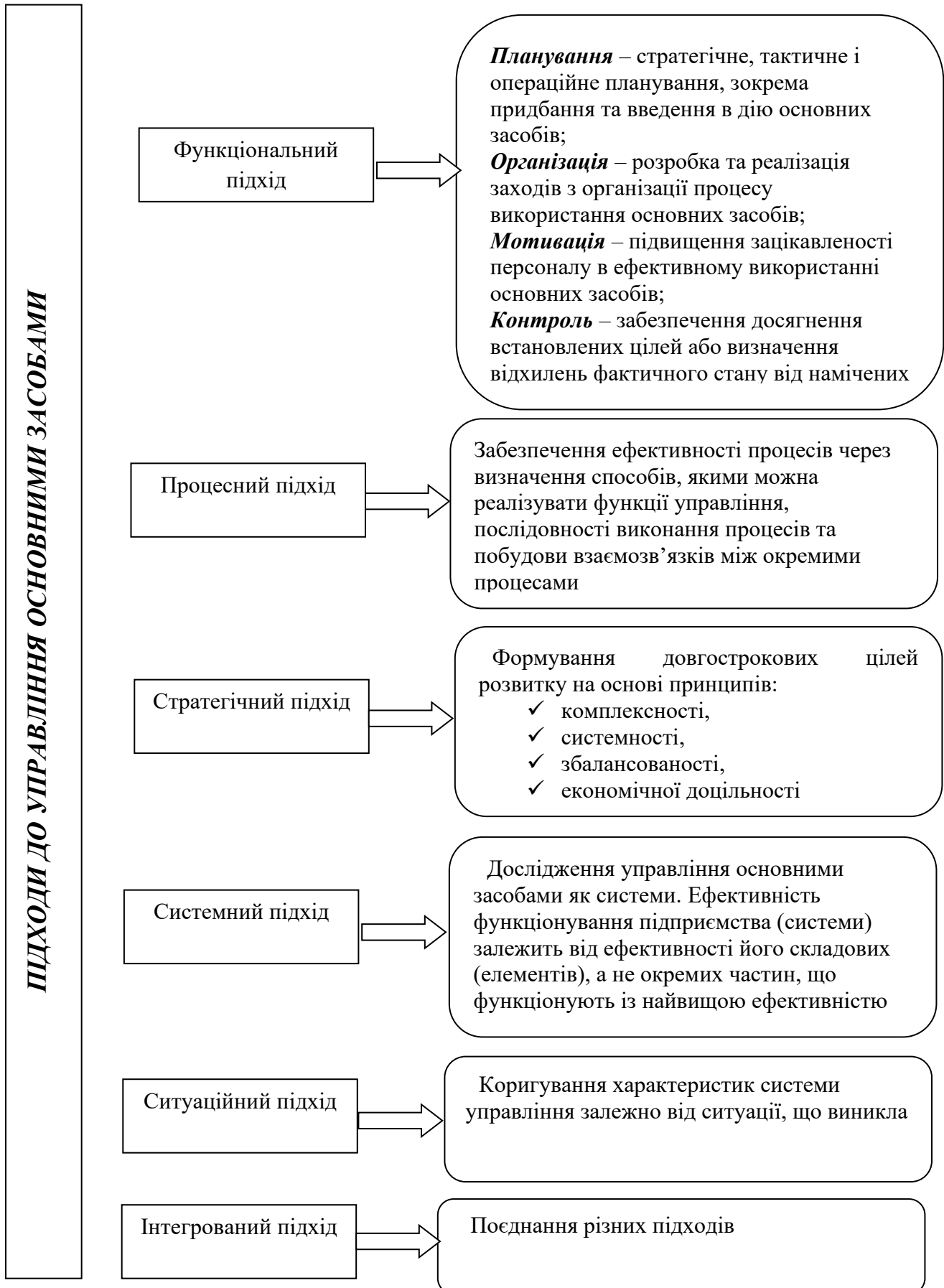

Рисунок 1.3 – Підходи до управління основними засобами

Зношення основних засобів спричиняє технічну та технологічну відсталість підприємств. Відтворення основних засобів на підприємствах може відбуватися за рахунок валових капітальних інвестицій, які будуть спрямовані на створення, придбання, відновлення та поліпшення основних засобів [20]. В сучасних умовах існує значна кількість джерел фінансування відтворення основного капіталу в розрізі власних та залучених. Серед них найбільшу питому вагу займає оновлення шляхом часткового відшкодування фізичного зносу основних засобів [21].

Найбільш ефективним інструментом активізації інвестиційних процесів виступає амортизаційна політика, яка забезпечує надійне внутрішнє джерело фінансування капітальних вкладень. У розвинутих країнах за рахунок амортизації формується до 70–80% інвестицій [20].

Амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [5].

Основними елементами амортизаційної політики підприємства є [22]:

- 1) порядок оцінки і переоцінки основних засобів;
- 2) визначення строків корисного використання;
- 3) вибір способів нарахування амортизації;
- 4) забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань;
- 5) вибір найбільш ефективних форм відтворення основних засобів;
- 6) удосконалення структури засобів праці.

Управління основними засобами може здійснюватись на стратегічному та тактичному рівнях.

Етапами стратегічного управління основних засобів є [23]:

1. Розробка довгострокової та короткострокової програми планування величини основних засобів, а також масштабів відтворювальних процесів відповідно до стратегічних цілей розвитку підприємства та прогнозних показників потреби ринку у продукції підприємства. Результатом реалізації

даного етапу стане формування набору кількісно-якісних показників – індикаторів активності процесів відтворення.

2. Управління розвитком ресурсних можливостей підприємства в контексті реалізації стратегічних цілей у сфері відтворення основних засобів. Розуміння логіки процесів розвитку визначає необхідність планомірного поліпшення стану всіх ресурсів підприємства, а не лише фіксованих активів, в контексті забезпечення їх узгодженості та наступності. Результатом даного етапу повинна стати синхронізація кількісно- якісних характеристик процесів відтворення основних засобів з іншими відтворювальними процесами.

3. Інкорпорація процедур економічного, інформаційного, технічного забезпечення управлінських рішень в існуючу організаційну структуру підприємства задля реалізації комплексу управлінських функцій відтворення основних засобів. Результатом даного етапу повинне стати розробка організаційно-економічного механізму стратегічного управління відтворювальними процесами на підприємстві в цілому та відтворенням основних засобів.

4. Удосконалення системи управління через виокремлення в якості об'єкта мотивації, планування, організування, аналізу та контролю процесів відтворення основних засобів, відповідно до стратегічних завдань, які сформульовані для підприємства та з урахуванням досягнень галузевих конкурентів. Результатом цього етапу стане практична реалізація всіх управлінських функцій відносно процесів відтворення.

5. Стратегічний аналіз результативності відтворювальних процесів. Побудовування причинно-наслідкових залежностей між активністю процесами відтворення основних засобів та розвитком підприємства дасть можливість сформулювати стратегічне бачення процесів відтворення у керівництва та всіх працівників підприємства.

Успішне функціонування основних засобів та виробничих потужностей залежить від того, якою мірою реалізуються екстенсивні та інтенсивні фактори кращого їх використання.

До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів відносять [24]:

- 1) механізація та автоматизація виробництва;
- 2) технічне переозброєння та модернізація підприємства;
- 3) удосконалення технологічних процесів;
- 4) скорочення тривалості операційного циклу виробництва;
- 5) застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;
- 6) підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

До екстенсивних напрямів підвищення використання основних засобів можна віднести [24]:

- 1) скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання;
- 2) збільшення кількості машинозмін роботи обладнання та зменшення кількості устаткування, що не працює;
- 3) введення додаткового обладнання.

Важливим напрямком підвищення ефективності використання основних фондів є зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування, обсяги якого є досить значними.

Поліпшення інтенсивного та екстенсивного використання основних засобів підприємств спричиняє зниження собівартості продукції за рахунок економії на умовно-постійних витратах, що в кінцевому підсумку дозволяє збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність діяльності.

Таким чином, система управління основними засобами – це сукупність взаємозалежних елементів, в результаті взаємодії яких здійснюється ефективне управління основними засобами задля досягнення запланованих результатів

діяльності. Розглянуто складові системи управління основними засобами. Систематизовано підходи до управління основними засобами

Визначено, що основою вдосконалення управління ефективністю основними засобами є ефективна амортизаційна політика. Ефективність амортизаційної політики безпосередньо впливає на рівень інвестицій в основний капітал.

1.3 Методичні підходи до оцінки стану управління основними засобами підприємства

У системі управління основними засобами важливу роль відіграє аналіз.

Перед аналізом основних засобів постають такі завдання, як [25]:

- оцінка забезпеченості підприємства основними засобами;
- визначення складу та структури основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття;
- аналіз технічного стану основних засобів;
- визначення рівня фондів, її динаміки, вивчення впливу зміни розміру основних засобів і фондів на обсяг робіт;
- виявлення резервів підвищення фондів, поліпшення використання техніки; визначення шляхів зниження витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів;
- оцінка виявлених резервів і розроблення заходів щодо поліпшення використання активної частини основних засобів.

Для визначення загального обсягу основних засобів, їх динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період часу необхідна оцінка основних засобів. Суть оцінки основних фондів полягає в тому, що вона являє собою грошове вираження їх вартості.

Мулик Т. О. пропонує в процесі аналізу розділяти основні засоби на активні й пасивні та обчислювати питому вагу кожного виду [26]. При цьому

постійне зростання питомої ваги активних засобів – нагальна ціль будь-кого підприємства [26].

В умовах ринкової економіки система господарювання повинна містити в собі достатні економічні стимули ефективного використання основних засобів, виробничих потужностей, усього наявного майна функціонуючих підприємств. Дійова система таких колективних та індивідуальних економічних стимулів на підприємствах різних галузей народного господарства України поки що знаходиться на стадії свого становлення і розвитку.

При аналізі структури та динаміки основних засобів необхідно враховувати, що різні види основних засобів беруть різну участь у процесі господарської діяльності підприємства. Виробнича потужність визначається лише величиною промислово-виробничих основних засобів. Невиробничі основні засоби у виробництві безпосередньої участі не беруть, вони лише обслуговують культурно-побутові потреби колективу.

Для забезпечення відтворення основних виробничих засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Показники стану й ефективності використання основних засобів можна об'єднати в такі групи (рис. 1.4):

- забезпеченість підприємства основними засобами;
- оцінку технічного стану основних засобів;
- інтенсивність руху основних засобів;
- оцінку використання активної частини основних засобів;
- ефективність використання основних засобів;
- управлінські показники.

Показниками, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, є: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства [27].

Фондомісткість – це показник, обернений до фондovіддачі. Фондомісткість відображає вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і

характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

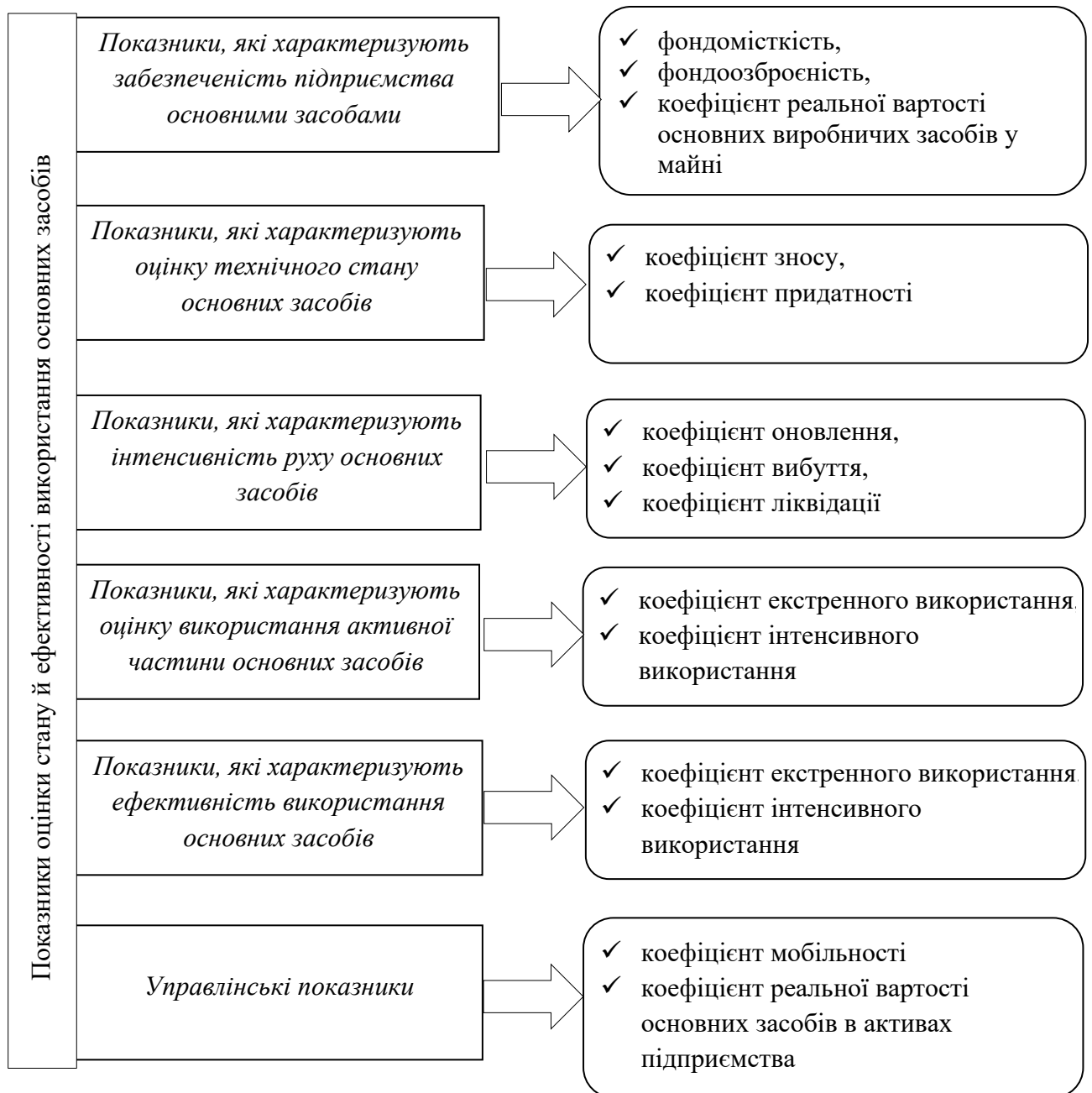

Рисунок 1.4 – Показники оцінки стану й ефективності використання основних засобів

До показників, які характеризують інтенсивність руху основних засобів, відносять [28]:

1) коефіцієнт оновлення основних засобів – визначається як співвідношення вартості введених в експлуатацію нових основних засобів і балансової вартості основних засобів та характеризує частку введених нових основних засобів у загальній вартості основних засобів;

2) коефіцієнт вибуття – співвідношення вартості основних фондів, що вибули за певний період, і вартості основних фондів на початок періоду. Відображає ступінь інтенсивності вибуття фондів з виробництва;

3) коефіцієнт ліквідації основних засобів – співвідношення ліквідованих основних засобів за рік до вартості основних засобів на початок року;

4) коефіцієнт приросту основних засобів – показує рівень збільшення (зменшення) основних засобів внаслідок введення нових основних засобів та виведення з експлуатації зношених чи застарілих основних засобів у звітному періоді порівняно з минулим періодом;

5) коефіцієнт інтенсивності оновлення – співвідношення вартості вибулих основних засобів упродовж року і вартості основних засобів, які надійшли за рік.

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, можна віднести: фондівіддачу, рентабельність основних засобів, суму прибутку на одну гривню основних засобів.

Аналіз фондівіддачі проводиться в двох напрямках: вивчення і вимірювання впливу окремих факторів на фондівіддачу; виявлення впливу фондівіддачі на об'єм виробництва.

На рівень фондівіддачі впливають різні фактори, пов'язані як з зміною об'єму продукції, так і з ефективністю використання основних виробничих фондів, особливо активної її частини.

Рівень фондівіддачі залежить перш за все від зміни структури фондів (питомої ваги), від об'єму продукції з гривні, вартості активної частини. Підвищення частки активної частини фондів у загальній її вартості є стимулюючим фактором росту фондівіддачі.

Аналіз використання обладнання за часом роботи здійснюється на основі балансу часу роботи обладнання, складовими елементами якого є календарний фонд часу, режимний фонд часу, можливий, плановий та фактичний фонди часу.

Календарний фонд часу обладнання розраховується як добуток кількості календарних днів у досліджуваному періоді, тривалості доби (24 години) та кількості одиниць обладнання.

Для того, щоб визначити режимний фонд часу роботи обладнання, необхідно знайти добуток кількості одиниць обладнання, робочих днів в досліджуваному періоді і тривалості робочого дня в годинах з врахуванням коефіцієнта змінності.

Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є сума прибутку на одну гривню основних засобів. До показників ефективності використання основних засобів можна також віднести показник питомої ваги активної частини основних засобів у їх загальній сумі.

Таким чином, оцінку показників стану та ефективності використання основних засобів на ПрАТ «Тернопільголовапостач» доцільно проводити за допомогою наступних показників:

1. Фондомісткість – характеризує забезпеченість підприємства основними засобами [27]:

$$\Phi_M = \frac{OЗб}{ЧД}, \quad (1.1)$$

де ОЗб - балансова вартість основних виробничих засобів;

ЧД - вартість виробленої продукції.

2. Фондоозброєність – показує величину основних засобів на працівника [27]:

$$\Phi_O = \frac{OЗб}{Ч}, \quad (1.2)$$

де Ч - середньооблікова чисельність працівників.

3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства – відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства [27]:

$$K_{OЗз} = \frac{OЗз}{A}, \quad (1.3)$$

де OЗз - залишкова вартість основних виробничих засобів;

A - вартість майна підприємства.

4. Коефіцієнт зносу основних засобів – показує ступінь зносу основних засобів і визначається за формулою [27]:

$$K_{зн} = \frac{З}{ПВ} \times 100\%, \quad (1.4)$$

де З – сума зносу основних засобів;

ПВ – первісна вартість основних засобів.

5. Коефіцієнт придатності основних засобів – відображає частину основних засобів придатну до експлуатації [27]:

$$K_{\Pi} = 1 - K_{зн}. \quad (1.5)$$

6. Коефіцієнт оновлення основних засобів – показує частку введених основних засобів у загальній їх вартості [27]:

$$K_{он} = \frac{Н}{ПВ} \times 100\%, \quad (1.6)$$

де Н - вартість основних виробничих засобів, які надійшли протягом звітнього періоду.

7. Коефіцієнт вибуття основних засобів – характеризує інтенсивність вибуття основних засобів [27]:

$$K_B = \frac{B}{ПВ} \times 100\%, \quad (1.7)$$

де B – вартість виведених основних виробничих засобів.

8. Коефіцієнт приросту основних засобів – показує ступінь збільшення основних засобів у звітному періоді проти минулого періоду [27]:

$$K_{пр} = \frac{H-B}{ПВ}, \quad (1.8)$$

9. Фондовіддача – характеризує ефективність використання основних засобів. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню основних засобів [27].

$$ФВ = \frac{ЧД}{ПВ}, \quad (1.9)$$

де ЧД - вартість виробленої продукції.

10. Рентабельність основних засобів використаних – визначає ступінь використання основних засобів [27]:

$$P_{OЗ} = \frac{ВП}{ПВ} \times 100\%, \quad (1.10)$$

де ВП – загальний прибуток підприємства.

При оцінці ефективності використання основних засобів необхідно враховувати особливості господарської діяльності, форму власності та стратегічну мету підприємства.

Таким чином, існує значна кількість підходів до оцінки ефективності

управління основними засобами. Показники, які характеризують стан управління основними засобами, можна поділити на такі групи: забезпеченість підприємства основними засобами; оцінку технічного стану основних засобів; інтенсивність руху основних засобів; оцінку використання активної частини основних засобів; ефективність використання основних засобів; управлінські показники.

Аналіз ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» буде проведено шляхом оцінки складу, структури та динаміки необоротних активів, аналізу структури та руху основних засобів, а також оцінки їх стану та ефективності використання.

Висновок до розділу 1

Систематизація підходів до визначення сутності поняття «основні засоби» показала, що під основними засобами доцільно розуміти засобми праці, які використовуються для впливу на предмети праці для отримання кінцевого продукту.

Основні засоби класифікують за характером участі в процесі виробництва, за галузевою ознакою, за використанням, за групами, залежно від впливу на процес виробництва, за джерелами отримання.

Розглянуто форми зносу основних засобів в процесі використання та види оцінок основних засобів.

Система управління основними засобами – це сукупність взаємозалежних елементів, в результаті взаємодії яких здійснюється ефективне управління основними засобами задля досягнення запланованих результатів діяльності. Розглянуто складові системи управління основними засобами. Систематизовано підходи до управління основними засобами

Визначено, що основою вдосконалення управління ефективністю основними засобами є ефективна амортизаційна політика. Ефективність

амортизаційної політики безпосередньо впливає на рівень інвестицій в основний капітал.

Існує значна кількість підходів до оцінки ефективності управління основними засобами. Показники, які характеризують стан управління основними засобами, можна поділити на такі групи: забезпеченість підприємства основними засобами; оцінку технічного стану основних засобів; інтенсивність руху основних засобів; оцінку використання активної частини основних засобів; ефективність використання основних засобів; управлінські показники.

Аналіз ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» буде проведено шляхом оцінки складу, структури та динаміки необоротних активів, аналізу структури та руху основних засобів, а також оцінки їх стану та ефективності використання.

Матеріали даного розділу висвітлено в працях [1-2], зазначених у списку використаної літератури.

2 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»

2.1 Аналіз стану розвитку будівельних підприємств та загальна характеристика ПрАТ «Тернопільголовпостач»

Будівництво – одна з найбільш монополізованих галузей, яка характеризується високим рівнем спеціалізації та співпраці підрядних будівельних організацій та компаній. Будівництво як економічний процес являє собою безперервну інвестиційну діяльність власників капіталу протягом життєвого циклу будівель чи споруд, у які вкладається цей капітал [29]. Саме будівельна галузь є однією з найбільш бюджетоутворюючих та стратегічно важливою у розвитку національної економіки та розвитку соціальної інфраструктури країни. Особливо в сучасних умовах, коли значна частина будинків України зазнала ушкоджень через війну з росією, саме активна діяльність будівельної галузі сприятиме швидкому відновленню країни.

З рис. 2.1 видно, що протягом 2017-2021 рр. спостерігається зростання обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі.

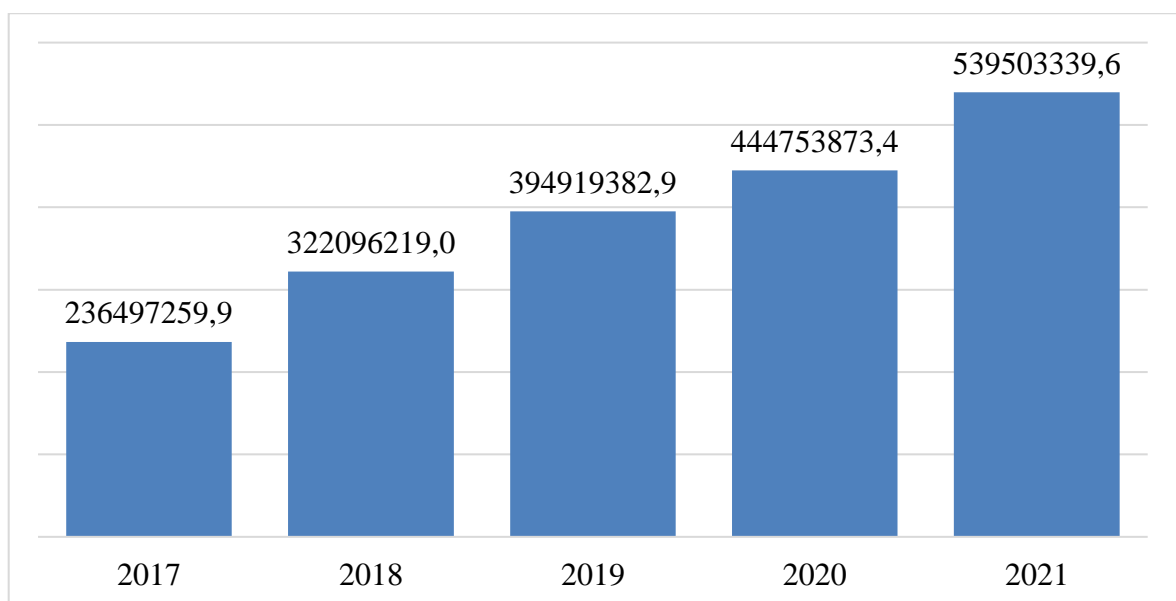

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі, тис. грн (складено за даними [30])

На рис. 2.2 наведено динаміку обсягів реалізованої продукції за окремими напрямками будівельної галузі. З рис. 2.2 видно, що найбільшу частку обсягів реалізованої продукції було отримано в результаті будівництва будівель (26559634 тис. грн в 2021р.), зокрема будівництва житлових та нежитлових будівель, найменшу – від будівництва трубопроводів (6745361 тис. грн в 2021р.).

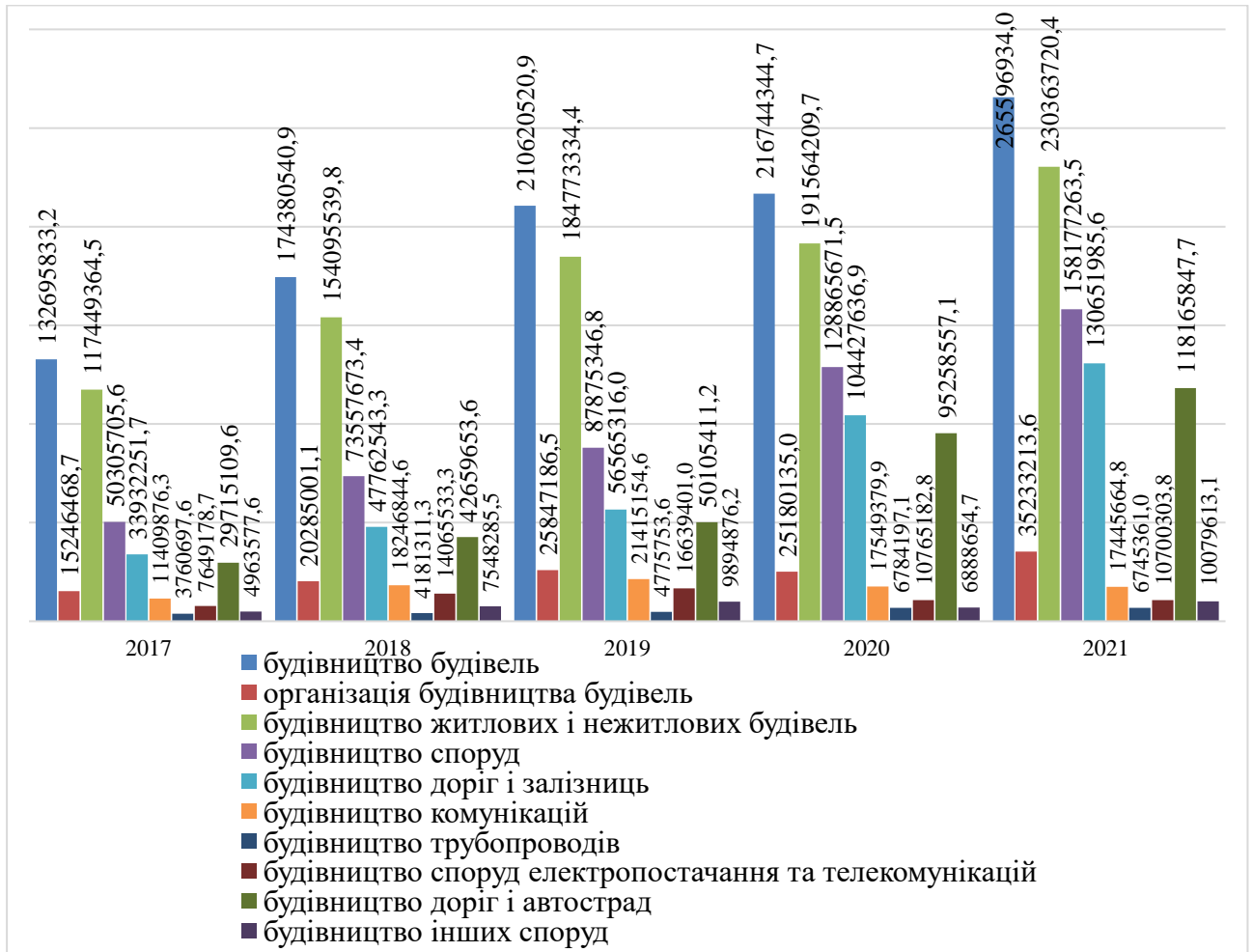

Рисунок 2.2 – Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі за окремим видами діяльності, тис. грн (складено за даними [30])

Галузь будівництва тісно пов'язана з усіма галузями господарства і є споживачем їхньої продукції, а саме – у будівництві використовується 10% продукції машинобудування, 20% прокату чорного металу, 40% лісоматеріалів та 5% виробів хімічної промисловості. Будівельні компанії змушені підвищувати вартість робіт та послуг із метою підтримки рівня рентабельності, що негативно впливає на динаміку попиту з боку інвесторів [29].

На рис. 2.3 наведено індекси будівельної продукції. За індексом будівельної продукції можна спостерігати негативні тенденції у розвитку будівельної галузі за останні роки. Хоча індекс будівельної продукції в 2021р. зріс на 1,2% у порівнянні з 2020р. та на 16,3% за будівлями, проте порівняно із 2017р. зменшився в цілому по будівництву на 19,6% , на 11,5% за будівлями та на 27,1% - за інженерними спорудами.

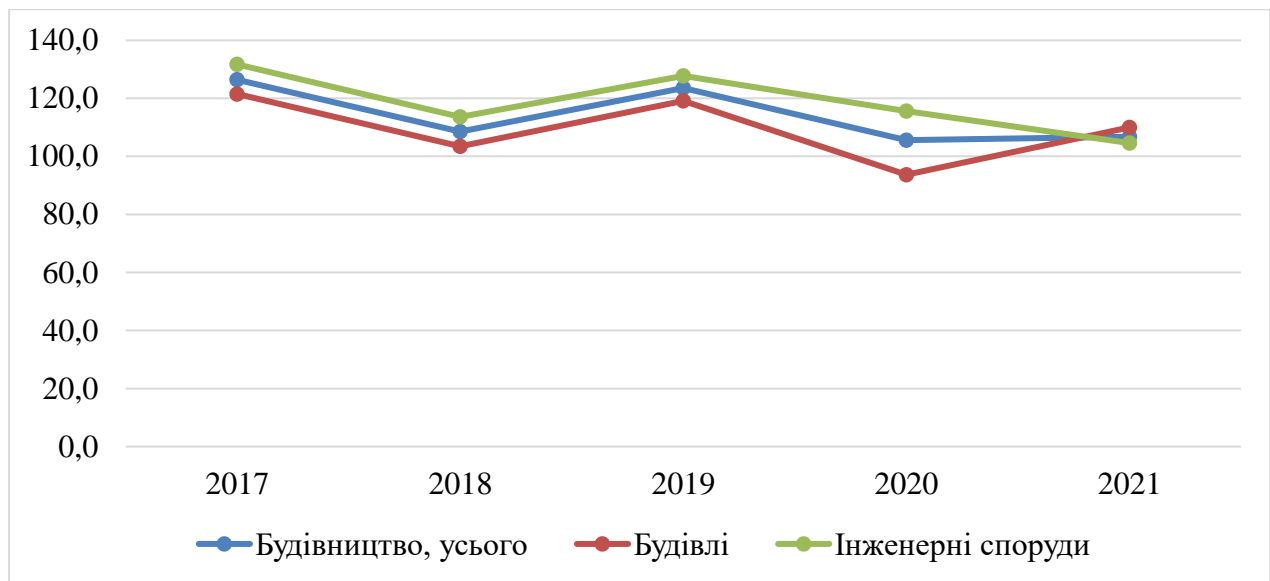

Рисунок 2.3 – Індекси будівельної продукції за 2017-2021рр., відсотків до попереднього року (складено за даними [30])

Зниження індексів будівельної промисловості зумовлене тим, що скотились обсяги інвестування в будівельну галузь (рис. 2.4). Успіх будівельного ринку в цілому залежить від наявності інвестування.

Обсяг капітальних інвестицій у промисловість за 2020 рік становив 508217 млн. грн., тоді як обсяг капітальних інвестицій в будівництво склав лише 39614,9 млн. грн. Низькі обсяги інвестицій у будівельну галузь зумовлені тим, що на сьогодні вона є надзвичайно витратомісткою. Оскільки будівництво промислових об'єктів потребує великих інвестицій, держава не зацікавлена в будівництві великих промислових об'єктів, а інвестори не ризикують вкладати великі кошти. Надзвичайно низькими є обсяги будівництва соціальної та

комунальної інфраструктур, які залежить від фінансового наповнення місцевих бюджетів та економічної ситуації.

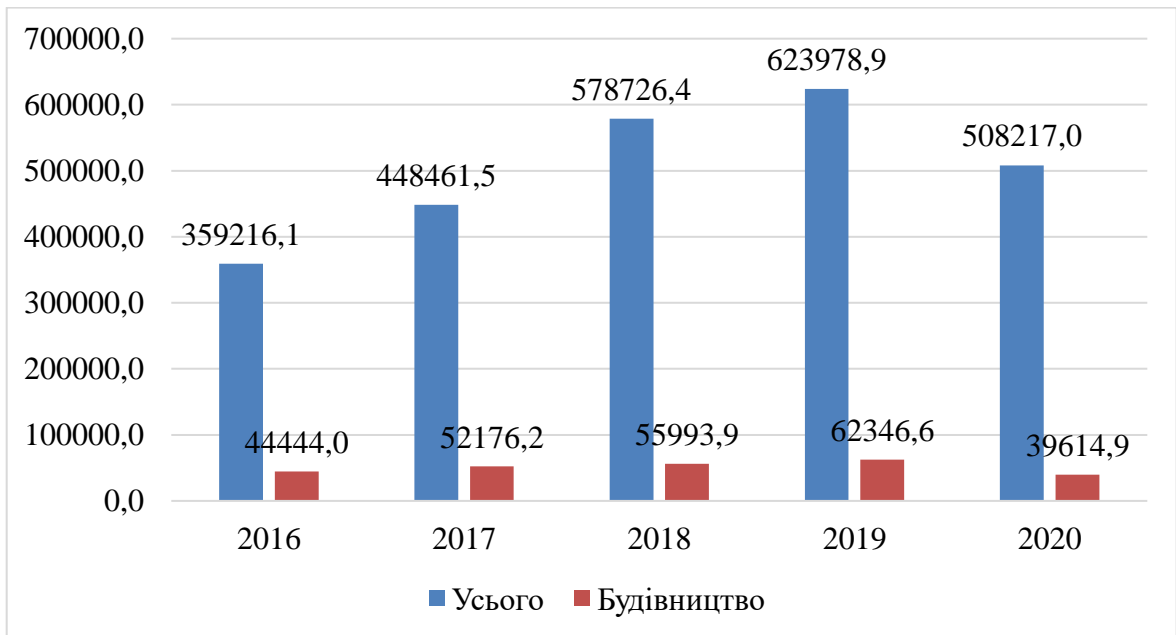

Рисунок 2.4 – Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2016-2020 рр., млн грн (складено за даними [30])

До основних напрямів щодо покращення діяльності підприємств будівельної галузі України відносять [29]:

- розвиток вітчизняних державних та приватних програм інвестиційної підтримки будівництва;
- підтримка та стимулювання післяпродажного обслуговування і сервісу будівельних послуг;
- розвиток та модернізація будівельної інфраструктури;
- партнерство влади та бізнесу будівельної галузі як форма довгострокової взаємодії сторін;
- впровадження інноваційних технологій у будівельну галузь.

Проаналізуємо більш детально стан діяльності ПрАТ «Тернопільголовпостач».

ПрАТ «Тернопільголовпостач» знаходиться за адресою: м. Тернопіль вул.

Промислова, 20.

Товариство створене для здійснення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

Основними видами діяльності товариства є [31]:

- будівництво житлових і нежитлових будівель;
- неспеціалізована оптова торгівля;
- надання в оренду чи експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Для забезпечення діяльності ПрАТ «Тернопільголовпостач» створено статутний капітал у розмірі 3360510 грн. (три мільйони триста шістдесят тисяч п'ятсот десять гривень). Статутний капітал ПрАТ «Тернопільголовпостач» збільшується шляхом підвищення номінальної вартості акцій або розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Організаційна структура ПрАТ «Тернопільголовпостач» складається з таких підрозділів [31]:

- 1) апарат адміністрації: адміністрація; фінансово-бухгалтерська служба; служба головного енергетика(технічний відділ);
- 2) допоміжні служби: сторожі, прибиральниці, майстер шляховий.

Підприємство має налагоджений тісний технологічний взаємозв'язок структурних підрозділів.

Управління товариством здійснюють загальні збори акціонерів, наглядова рада, директор. Вищим органом товариства є загальні збори акціонерів. Безпосередньо Директорові підпорядковуються всі відділи та структурні підрозділи товариства.

Протягом 2019-2021 рр. ПрАТ «Тернопільголовпостач» весь дохід отримувало за рахунок здачі в оренду приміщення.

Основними клієнтами товариства є філії або дочірні підприємства великих виробників продуктових харчових товарів широкого вжитку, алкоголю. Основними конкурентами товариства є Тернопільський

комбайновий завод та інші підприємства, які здійснюють аналогічні види діяльності. Ризиком діяльності є зменшення кількості орендарів. Підприємство приймає заходи, щодо захисту своєї діяльності шляхом підвищення якості, конкурентоспроможності своїх послуг.

Товариством розміщено 13442040 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 гривень кожна (акція є неподільною у бездокументарній формі існування). Усі акції Товариства є іменними. Акції ПрАТ «Тернопільголовпостач» існують виключно в бездокументарній формі.

Основними факторами, що впливають на діяльність товариства є:

- недосконалість фінансово - кредитної системи,
- податковий тиск,
- високі ціни на електроенергію, газ, паливно-мастильні матеріали, будівельні матеріали,
- низька платоспроможність населення та підприємств,
- відсутність достатньої кількості орендарів,
- погіршення економічної ситуації в Україні та у всьому світі, викликане, зокрема, пандемією гострої респіраторної хвороби COVID-19 та введенням пов'язаних із цим карантинних та обмежувальних заходів, введенням воєнного стану на території України.

Таким чином, стан будівельної галузі суттєво визначається обсягами інвестицій. Визначено, що незважаючи на зростання обсягів реалізованої продукції, спостерігається зниження індексів будівельної промисловості, обсяги інвестиції є досить низькими. Для покращення стану галузі мають бути вжиті заходи на рівні держави з фінансування будівництва, зокрема об'єктів соціальної та комунальної структур.

Надано загальну характеристику ПрАТ «Тернопільголовпостач», основним видом діяльності якого є будівництво житлових і нежитлових будівель; неспеціалізована оптова торгівля; надання в оренду чи експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

2.2 Аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Проаналізуємо основні фінансові показники діяльності ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2022рр. на основі даних Форми № 1 та №2 (додаток А). Оцінку основних показників здійснюватимемо методом горизонтального (часового) аналізу, сутність якого полягає в порівнянні кожної позиції звітності з відповідним показником за попередні періоди та визначенні відхилення значення показника поточного періоду від відповідного значення показника попередніх періодів.

Оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства здійснюється за такими показниками фінансових результатів:

- чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг),
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг),
- валовий прибуток (збиток),
- фінансовий результат від операційної діяльності,
- чистий прибуток (збиток),
- загальний капітал підприємства,
- власний капітал,
- залучений капітал,
- необоротні активи,
- оборотні активи.

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Тернопільголовапостач» проводимо згідно з результатами розрахунків, наведених в табл. 2.1.

Як видно з даних табл. 2.1, на ПрАТ «Тернопільголовапостач» протягом 2019-2021 рр. спостерігається погіршення майнового стану підприємства. Зокрема зменшилась загальна вартість майна підприємства на 6,59% порівняно із 2019 р. та на 1,09% порівняно із 2020р., зменшення якої у загальному випадку

свідчить про негативні зміни господарської діяльності, а саме про погіршення якості балансу.

Таблиця 2.1 – Абсолютні показники фінансової діяльності
ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсо- лютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолю- тна, тис. грн	Темп при - росту, %
1. Загальна вартість майна підприємства	11790,00	11133,50	11012,50	-777,50	-6,59	-121,00	-1,09
2. Власний капітал	271,50	-684,50	-318,50	-590,00	-217,31	366,00	-53,47
3. Залучений капітал	11518,50	11818,00	11331,00	-187,50	-1,63	-487,00	-4,12
4. Оборотні активи	7207,50	6899,50	6978,00	-229,50	-3,18	78,50	1,14
5. Необоротні активи	4582,50	4234,00	4034,50	-548,00	-11,96	-199,50	-4,71
6. Чистий дохід	2136,00	1787,00	5045,00	2909,00	136,19	3258,00	182,32
7. Собівартість реалізованої продукції	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-
8. Валовий прибуток	2136,00	1787,00	5045,00	2909,00	136,19	3258,00	182,32
9. Фінансовий результат від операційної діяльності	-1165,00	-747,00	1481,00	2646,00	-227,12	2228,00	-298,26
10. Фінансовий результат до оподаткування	-1165,00	-747,00	1479,00	2644,00	-226,95	2226,00	-297,99
11. Чистий прибуток	-1165,00	-747,00	1479,00	2644,00	-226,95	2226,00	-297,99

Зменшення загальної вартості майна відбулось за рахунок зменшення власного та залученого капіталу. Досить негативним є те, що протягом 2020-2021 рр. власний капітал ПрАТ «Тернопільголовапостач» мав від'ємне значення. Як видно, з рис. 2.5, збитковість власного капіталу зменшувалась. Якщо в 2019 р.

власний капітал склав 271,5 тис. грн, то в 2020р. підприємство відчувало нестачу власного капіталу в розмірі 684,5 тис. грн, а в 2021 р. – 318,5 тис. грн.

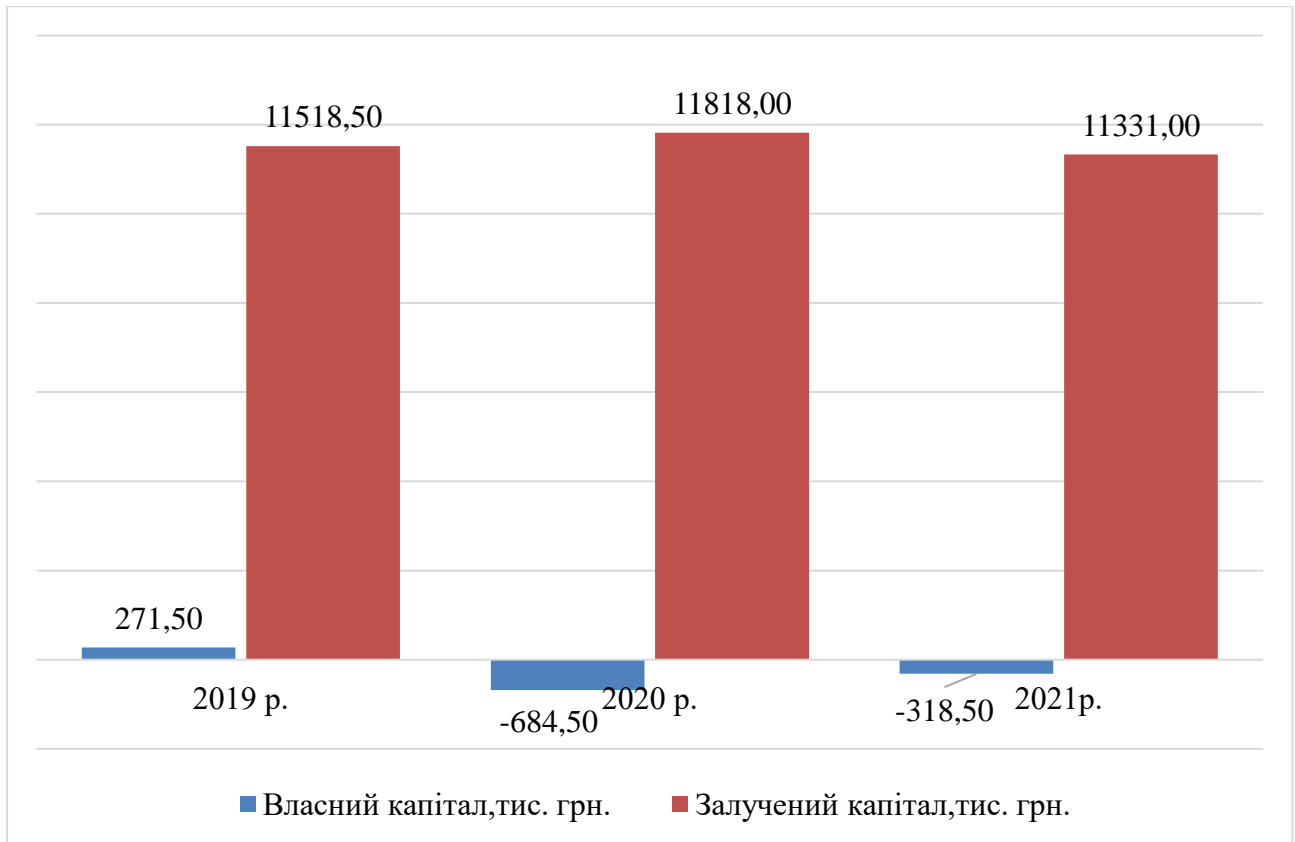

Рисунок 2.5 – Динаміка джерел формування майна ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021рр.

Таким чином, весь капітал ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2020-2021рр. формувався за рахунок залученого. Залучений капітал ПрАТ «Тернопільголовпостач» мав динаміку зменшення та скоротився в 2021р. порівняно із 2019р. на 1,63%, а порівняно із 2020р. – на 4,12%.

Майно ПрАТ «Тернопільголовпостач» складалось із оборотної та необоротної складових. При цьому як оборотні, так і необоротні активи мали динаміку зменшення.

В 2021р. середньорічна вартість оборотних активів склала 6978 тис. грн., що на 3,18% менше порівняно із 2019р. та на 1,14% – порівняно із 2019р.

Необоротні активи ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2021р. зменшилися на 11,96% – порівняно із 2019р., на 4,71% – порівняно із 2020р. та склали 40345 тис. грн.

Отже, аналіз складу та джерел фінансування майна ПрАТ «Тернопільголовпостач» показав, що підприємству варто вжити заходів щодо зміни структури джерел фінансування майна та покращення майнового стану.

Проаналізуємо фінансовий стан ПрАТ «Тернопільголовпостач» за показниками, які характеризують фінансові результати.

Позитивним є те, що чистий дохід від реалізації ПрАТ «Тернопільголовпостач» мав позитивну динаміку зростання. В 2021р. чистий дохід ПрАТ «Тернопільголовпостач» збільшився на 136,19% порівняно із 2019р. та на 182,32% – порівняно із 2020р. та склав 5045 тис. грн. Оскільки ПрАТ «Тернопільголовпостач» отримувало дохід від здачі основних засобів в оренду, то собівартість реалізованих послуг в 2019-2021рр. складала нуль гривень. Відповідно чистий дохід, який отримало підприємство, і став величиною отриманого валового прибутку.

Разом з тим, позитивним є те, що в 2021 р. ПрАТ «Тернопільголовпостач» покращило свої фінансові результати. У 2021 році, як видно з рис. 2.6, відбулось збільшення валового прибутку до 5045 тис. грн., що на 136,19% більше порівняно із 2019 р. та на 182,32% – порівняно із 2020 р. внаслідок збільшення обсягу реалізації продукції. Аналогічну динаміку мав і фінансовий результат від операційної діяльності, який в 2021 р. склав 1481 тис. грн., що на 2646 тис. грн більше порівняно із 2019 р. та на 2228 тис. грн. більше – порівняно із 2020 р.

Чистий прибуток в 2021 р. склав 1481 тис. грн., що на 2646 тис. грн більше порівняно із 2019 р. та на 2228 тис. грн. більше – порівняно із 2020 р.

Отже, аналіз абсолютних показників діяльності ПрАТ «Тернопільголовпостач» показав, що підприємству варто вжити заходів щодо покращення фінансових результатів та майнового стану.

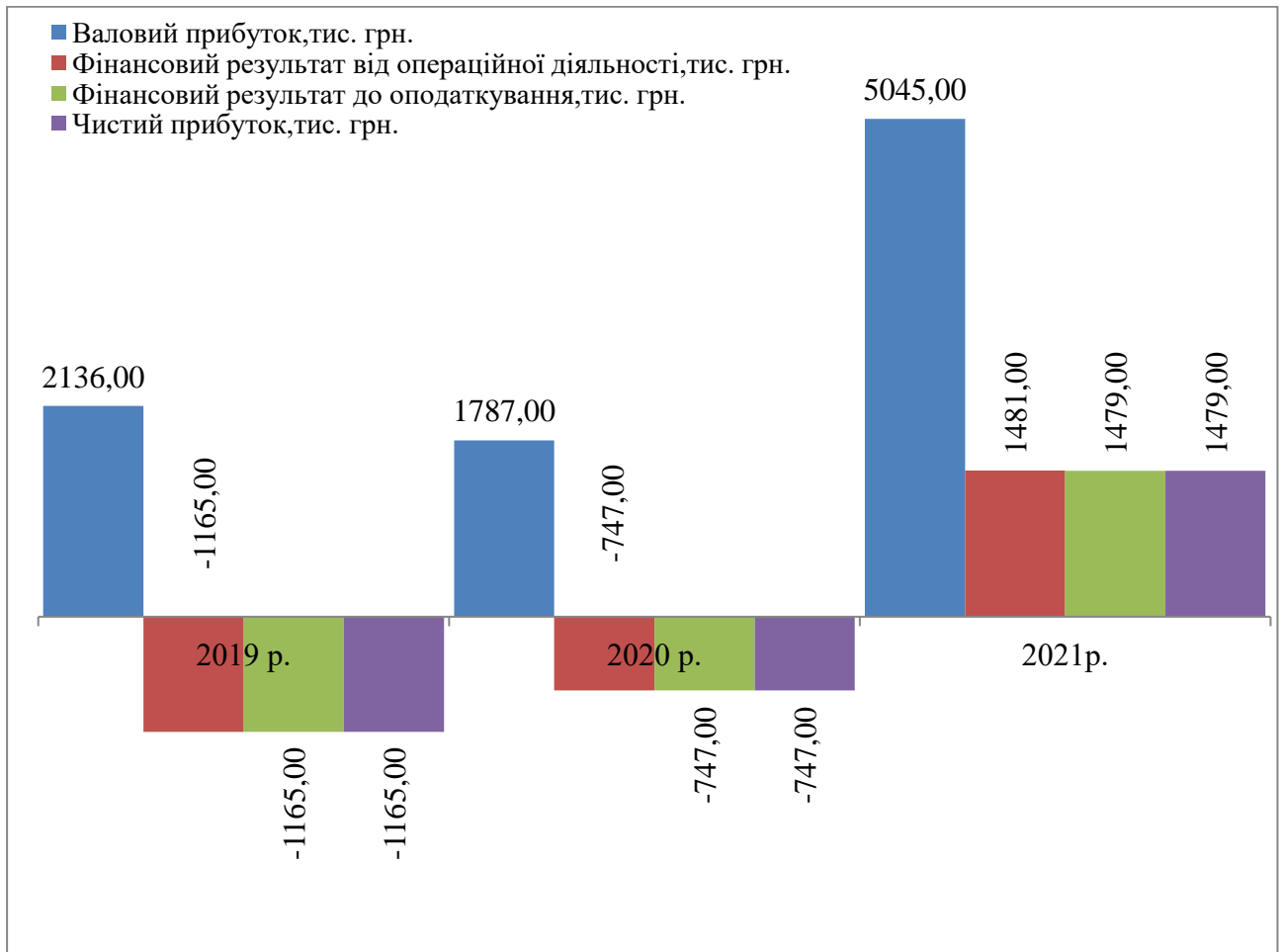

Рисунок 2.6 – Динаміка фінансових результатів ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021рр.

Проведемо оцінку фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач» за допомогою основних показників оцінки майнового стану підприємства.

Коефіцієнт покриття – характеризує частку поточних зобов'язань, яку може погасити за рахунок оборотних активів [27]:

$$K_{\Pi} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (2.1)$$

де OA – оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання.

$$2019 \text{ р.: } K_{\text{п}} = \frac{9456,5}{9456,5} = 0,76;$$

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{п}} = \frac{6899,5}{9756} = 0,71;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{п}} = \frac{6978}{9269} = 0,75.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує, на скільки поточні зобов'язання можуть бути забезпечені коштами у розрахунках і визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{шл}} = \frac{\text{ОА}-\text{З}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.2)$$

де ОА – оборотні активи;

З – запаси.

$$2019\text{р.} : K_{\text{шл}} = \frac{9456,5 - 152}{9456,5} = 0,75;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{шл}} = \frac{6899,5 - 139}{9756} = 0,69;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{шл}} = \frac{6978 - 82,5}{9269} = 0,74.$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує, на скільки поточні зобов'язання можуть бути погашені абсолютно ліквідними активами та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{ал}} = \frac{\text{ПФІ}+\text{ГК}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.3)$$

де ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ГК – грошові кошти та їх еквіваленти.

$$2019\text{р.} : K_{\text{ал}} = \frac{64,5}{9456,5} = 0,2;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{ал}} = \frac{63}{9756} = 0,19;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{ал}} = \frac{48,5}{9269} = 0,2.$$

Коефіцієнт автономії характеризує частку власних коштів у загальній сумі капіталу, вкладеного в підприємство, та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{авт}} = \frac{BK}{K}, \quad (2.4)$$

де BK – величина власного капіталу;

K – величина капіталу.

$$2019\text{р.} : K_{\text{авт}} = \frac{271,5}{11790} = 0,02;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{авт}} = \frac{-684,5}{11133,5} = -0,06;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{авт}} = \frac{-318,5}{11012,5} = -0,03.$$

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу характеризує частку залученого капіталу у загальній сумі капіталу, вкладеного в діяльність підприємства та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{концЗК}} = \frac{ЗК}{K}, \quad (2.5)$$

де ЗК – вартість залученого капіталу.

$$2019\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11518,5}{11790} = 0,98;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11818}{11133,5} = 1,06;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11331}{11012,5} = 1,03.$$

Коефіцієнт фінансового ризику характеризує частку залучених коштів у розрахунку на 1 грн. власних коштів підприємства та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{фр}} = \frac{\text{ЗК}}{\text{ВК}}, \quad (2.6)$$

$$2019\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11518,5}{271,5} = 42,43;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11818}{-684,5} = -17,27;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{концЗК}} = \frac{11331}{-318,5} = -35,58.$$

Коефіцієнт оборотності активів характеризує швидкість обороту сукупного капіталу підприємства та визначається як відношення чистого доходу до капіталу підприємства [27]:

$$K_{\text{обА}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{К}}, \quad (2.7)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

$$2019 \text{ р.: } K_{\text{обА}} = \frac{2136}{11790} = 0,18(\text{оборотів});$$

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{обА}} = \frac{1787}{11133,5} = 0,16(\text{оборотів});$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{обА}} = \frac{5045}{11012,5} = 0,46(\text{оборотів}).$$

Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує швидкість обороту оборотних активів та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{обОА}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОА}}, \quad (2.8)$$

$$2019 \text{ р.: } K_{\text{обОА}} = \frac{2136}{7207,5} = 0,3(\text{оборотів});$$

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{обОА}} = \frac{1787}{6899,5} = 0,26(\text{оборотів});$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{обОА}} = \frac{5045}{6978} = 0,72(\text{оборотів}).$$

Коефіцієнт оборотності залученого капіталу характеризує швидкість обороту залученого капіталу [27]:

$$K_{\text{обЗК}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ЗК}}, \quad (2.9)$$

$$2019 \text{ р.: } K_{\text{обЗК}} = \frac{2136}{11518,5} = 0,19(\text{оборотів});$$

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{обЗК}} = \frac{1787}{11818} = 0,15(\text{оборотів});$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{обЗК}} = \frac{5045}{11331} = 0,45(\text{оборотів}).$$

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання активів підприємства та показує величину чистого прибутку, сформованого активами підприємства, та визначається за формулою [27]:

$$K_{pA} = \frac{\text{ЧП}}{K} \times 100\%, \quad (2.10)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства.

$$2019 \text{ р.}: K_{pA} = \frac{-1165}{11790} \times 100\% = -9,88\%;$$

$$2020 \text{ р.}: K_{pA} = \frac{-747}{11133,5} \times 100\% = -6,71\%;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{pA} = \frac{1479}{11012,5} \times 100\% = 13,43\%.$$

Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу характеризує ефективність використання залученого капіталу підприємства та визначається за формулою [27]:

$$K_{p3K} = \frac{\text{ЧП}}{3K} \times 100\%, \quad (2.11)$$

$$2019 \text{ р.}: K_{p3K} = \frac{-1165}{11518,5} \times 100\% = -10,11\%;$$

$$2020 \text{ р.}: K_{p3K} = \frac{-747}{11818} \times 100\% = -6,32\%;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{p3K} = \frac{1479}{11331} \times 100\% = 13,05\%.$$

Коефіцієнт рентабельності продажу характеризує кількість чистого прибутку підприємства з кожної гривні продажу та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{рпрод}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\%. \quad (2.12)$$

$$2019 \text{ р.}: K_{\text{рпрод}} = \frac{-1165}{2136} \times 100\% = -54,54\%;$$

$$2020 \text{ р.}: K_{\text{рпрод}} = \frac{-747}{1787} \times 100\% = -41,80\%;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{\text{рпрод}} = \frac{1479}{5045} \times 100\% = 29,32\%.$$

Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності характеризує кількість прибутку підприємства від операційної діяльності, отриманого з кожної гривні операційних витрат та визначається за формулою [27]:

$$K_{\text{роп}} = \frac{\text{ФРОД}}{\text{С} + \text{ВЗ} + \text{АВ} + \text{ІОВ}} \times 100\%, \quad (2.13)$$

$$2019 \text{ р.}: K_{\text{роп}} = \frac{-1165}{300 + 2167 + 834} \times 100\% = -35,29\%;$$

$$2020 \text{ р.}: K_{\text{роп}} = \frac{-747}{351 + 1578 + 643} \times 100\% = -29,04\%;$$

$$2021 \text{ р.}: K_{\text{роп}} = \frac{1479}{386 + 2257 + 2257} \times 100\% = 41,53\%.$$

Відносні показники фінансового стану підприємства наведені у таблиці 2.2, з якої видно що на ПрАТ «Тернопільголовпостач» протягом 2019-2021 рр спостерігається погіршення фінансового стану. Зокрема, ПрАТ «Тернопільголовпостач» протягом 2019-2021 рр. є неліквідним підприємством.

Таблиця 2.2 – Відносні показники фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %
Коефіцієнт покриття	0,76	0,71	0,75	-0,01	-1,23	0,05	6,45
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,75	0,69	0,74	-0,01	-0,29	0,05	7,36
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20	0,19	0,20	0,00	0,00	0,01	4,45
Коефіцієнт автономії	0,02	-0,06	-0,03	-0,05	-225,59	0,03	-52,96
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,98	1,06	1,03	0,05	5,32	-0,03	-3,07
Коефіцієнт фінансового ризику	42,43	-17,27	-35,58	-78,00	-183,86	-18,31	106,06
Коефіцієнт оборотності активів	0,18	0,16	0,46	0,28	152,86	0,30	185,42
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,30	0,26	0,72	0,43	143,96	0,46	179,14
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу	0,19	0,15	0,45	0,26	140,10	0,29	194,45
Коефіцієнт рентабельності активів, %	-9,88	-6,71	13,43	23,31	-235,92	20,14	-300,17
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу, %	-10,11	-6,32	13,05	23,17	-229,05	19,37	-306,50
Коефіцієнт рентабельності продажу, %	-54,54	-41,80	29,32	83,86	-153,75	71,12	-170,13
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності, %	-35,29	-29,04	41,53	76,82	-217,68	70,57	-243,00

Коефіцієнт покриття протягом 2019-2021рр. був нижче нормативного значення, тобто ПрАТ «Тернопільголовапостач» не має достатньо оборотних активів для покриття своїх зобов'язань. В 2021 році коефіцієнт покриття, як видно з рис. 2.7, склав 0,75, що на 1,23% менше порівняно із 2019р. та на 6,45% більше порівняно із 2020р. Аналогічну динаміку мав коефіцієнт швидкої ліквідності. В 2021р. коефіцієнт швидкої ліквідності склав 0,74, що на 0,29% менше порівняно із 2019р., проте на 7,39% більше порівняно із 2020 р.

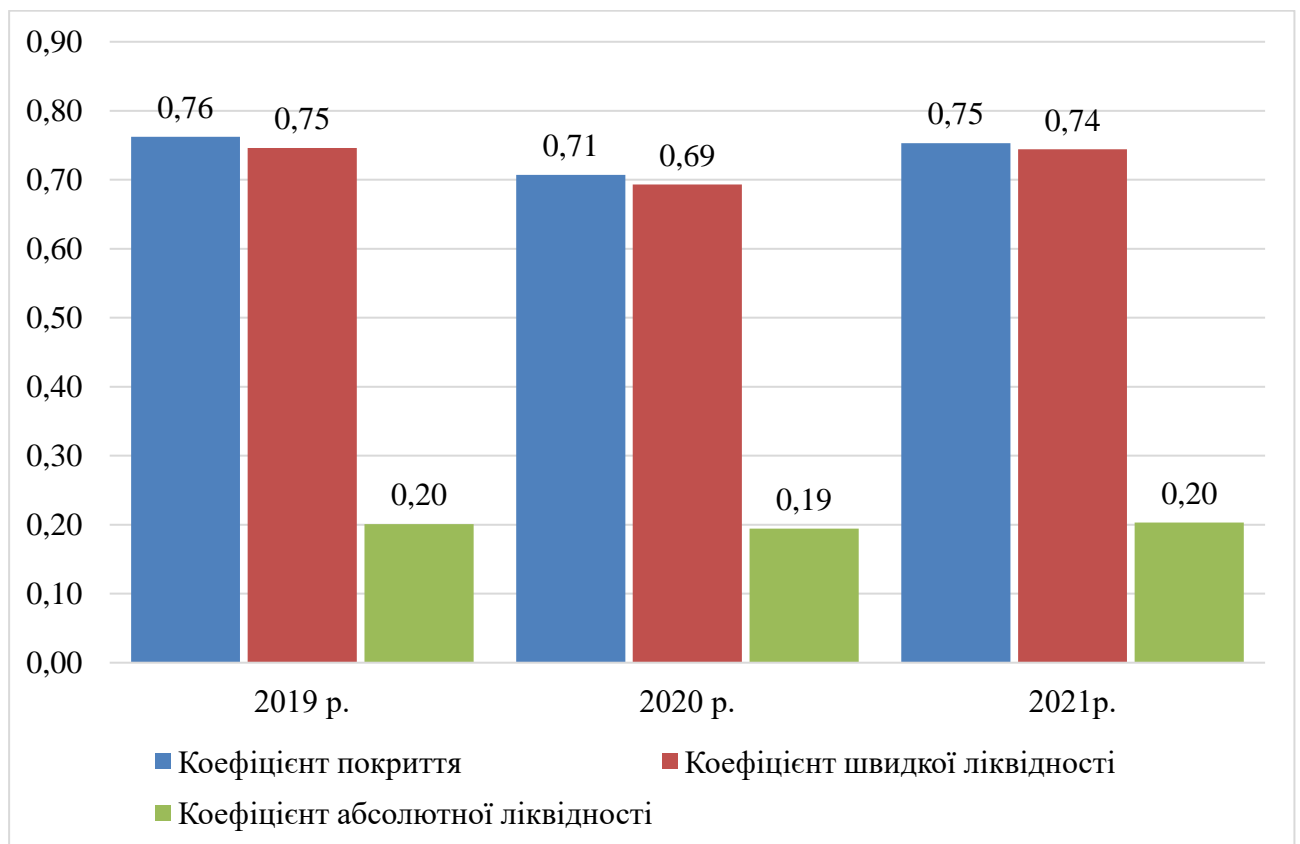

Рисунок 2.7 – Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,2-0,3, проте за цим показником не можна відразу робити негативні висновки про можливість підприємства негайно погасити свої борги, тому що малоймовірно, щоб всі кредитори підприємства одночасно пред'явили

б йому свої вимоги. У той же час, занадто високе значення показника абсолютної ліквідності свідчить про нераціональне використання фінансових ресурсів.

На ПрАТ «Тернопільголовпостач» коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2021 р. склав 0,2, що відповідає значенню 2019р. та вище значення 2019р. на 4,45%.

Отже, ПрАТ «Тернопільголовпостач» є недостатньо ліквідним підприємством, йому варто вжити заходів щодо покращення стану ліквідності.

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2020-2021рр. мав від'ємне значення, тобто підприємство є фінансово нестійким. З рис. 2.8 видно, що коефіцієнт автономії в 2019 році мав додатне значення в розмірі 0,02, тобто з кожної гривні капіталу, вкладного в діяльність ПрАТ «Тернопільголовпостач», лише 0,02 грн були власними. В 2020р. значення показника стало від'ємним в розмірі 0,06, а в 2021р. – в розмірі 0,03.

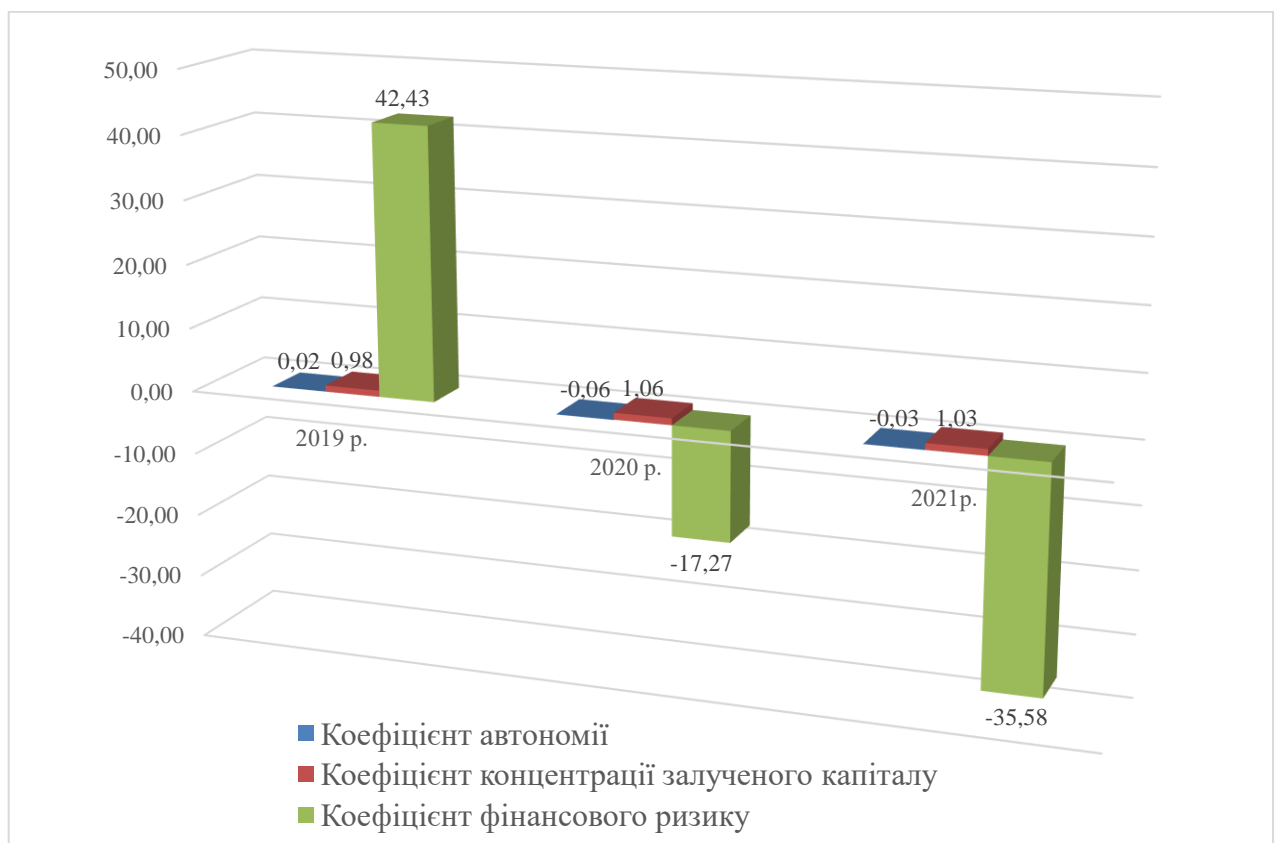

Рисунок 2.8 – Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021 рр.

Отже, ПрАТ «Тернопільголовапостач» відчуває суттєву нестачу власного капіталу, зумовлену збитковою діяльністю та накопиченням непокритого збитку.

У 2021 році відбувається незначне зменшення коефіцієнта концентрації залученого капіталу до 1,03 порівняно із 2020р., що на 3,07% менше порівняно із 2020р. але на 5,32% більше порівняно із 2019 р. Значення показника є значно вищими за рекомендовані, тобто ПрАТ «Тернопільголовапостач» має значну залежність від залученого капіталу.

Відсутність власного капіталу та занадто велика частка залученого капіталу спричинили значний рівень ризику залежності від залученого капіталу.

В 2021р. коефіцієнт фінансового ризику склав 35,58, а в 2019р. – 42,43.

Таким чином, ПрАТ «Тернопільголовапостач» варто вжити заходів щодо покращення структури капіталу. Для цього підприємству потрібно підвищити ефективність діяльності та зменшити непокритий збиток чи залучити додатковий капітал. Це дозволить стабілізувати співвідношення власного та залученого капіталів.

Аналіз ефективності діяльності ПрАТ «Тернопільголовапостач» за показниками ділової активності та рентабельності показав, що на підприємстві зростає ефективність господарської діяльності.

Коефіцієнт оборотності активів в 2021р. склав 0,46 оборотів, що на 152,86% більше порівняно із 2019р. та на 185,42% більше – порівняно із 2020р. Аналогічну динаміку мав і коефіцієнт оборотності оборотних активів. Коефіцієнт оборотності оборотних активів в 2021р. склав 0,72 обороти, що на 143,96% більше порівняно із 2019р. та на 179,14% більше – порівняно із 2020р.

Крім того, на ПрАТ «Тернопільголовапостач» відбулося зростання коефіцієнта оборотності залученого капіталу, що є позитивним, оскільки свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу. Якщо в 2019р. з гривні власного капіталу ПрАТ «Тернопільголовапостач» отримувало 0,19 грн. чистого доходу, то в 2020р. – 0,15 грн., а в 2015р. – 0,45 грн. чистого доходу. Позитивною є тенденція до збільшення коефіцієнту оборотності

залученого капіталу оскільки чим вищим є значення коефіцієнта, тим вища спроможність позичальника погашати свою заборгованість за рахунок операційних доходів.

Аналіз показників рентабельності, як видно з рис. 2.9, показав, що на підприємстві спостерігається позитивна динаміка зростання рівня показників рентабельності, що є позитивною динамікою. Якщо в 2019-2020рр. показники рентабельності мали негативне значення, яке характеризувало збитковість діяльності, то в 2021р. – діяльність підприємства була прибутковою. З кожної гривні, вкладеної в активи, ПрАТ «Тернопільголовапостач» в 2021р. отримувало 13,43 копійок чистого прибутку, що на 23,31% менше порівняно із 2019р. та на 20,14% – порівняно із 2020р. Зростання показника свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства.

Аналогічну динаміку мають і коефіцієнти рентабельності залученого капіталу, рентабельності продажу та рентабельності операційної діяльності.

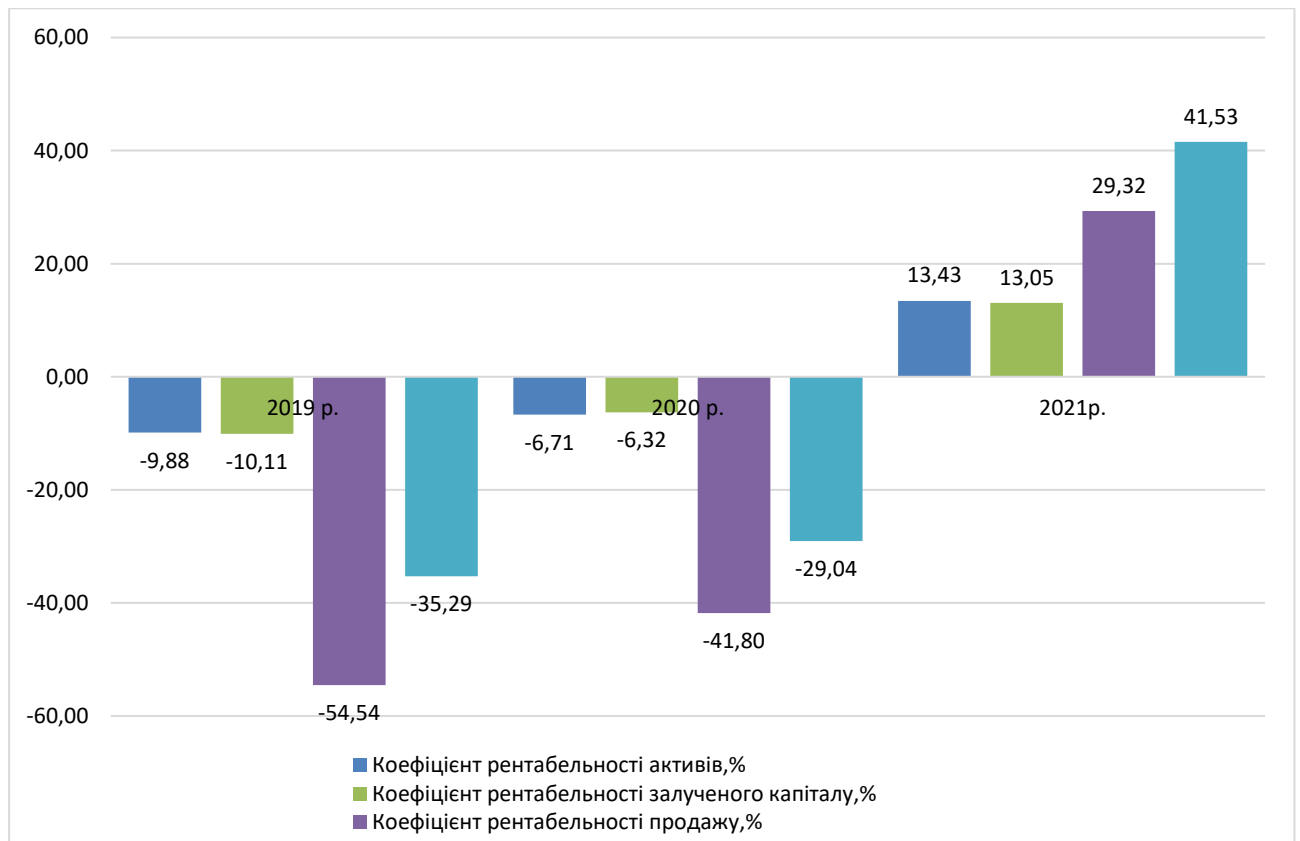

Рисунок 2.9 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр.

Рентабельність залученого капіталу в 2021р. зросла на 23,17% порівняно із 2019р. та на 19,37% – порівняно із 2020р. Рентабельність продажу 2021р. зросла на 83,86% порівняно із 2019р. та на 71,12% – порівняно із 2020р

Отже, проведений аналіз фінансово-економічного стану показав, що на ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2021 році порівняно із 2019-2020рр. відбулось зменшення загальної вартості майна, основним джерелом фінансування діяльності підприємства був залучений капітал.

Щодо показників оцінки майнового стану підприємства, то в цілому можна сказати, що ПрАТ «Тернопільголовпостач» є неліквідним підприємством, підприємству варто вжити заходів щодо підвищення рівня фінансової стійкості, покращення формування чистого прибутку та підвищення ефективності використання капіталу.

2.3 Оцінювання стану управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021 роки

Для оцінювання ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» проведемо аналіз структури та руху основних засобів аналіз показників стану та ефективності використання основних засобів.

Аналіз структури та руху основних засобів підприємства проведемо за даними Форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності» або Форми 11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)» за методикою, наведеною в табл. 2.3.

З таблиці 2.3 видно, що усі основні засоби ПрАТ «Тернопільголовпостач» мають виробниче призначення та є власними. На кінець 2021р. загальна вартість основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» склала 4010 тис. грн., що на 9,05% менше порівняно із кінцем 2019р. та на 1,21% менше – порівняно із кінцем 2020р.

Найбільшу питому вагу в складі основних засобів впродовж 2019-2021рр., як видно з табл. 2.3, займали машини та обладнання, а також будівлі та споруди.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки основних засобів
 ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр.

Найменування основних засобів	На кінець 2019р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		Зміна значень кінця 2021р. порівняно із 2019 р.		Зміна значень кінця 2021р. порівняно із 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Темп приросту, %	Зміна питомої ваги	Темп приросту, %	Зміна питомої ваги
1.Виробничого призначення	4409,00	100,00	4059,00	100,00	4010,00	100,00	-9,05	0,00	-1,21	0,00
- будівлі та споруди	4370,00	99,12	4026,00	99,19	3983,00	99,33	-8,86	0,21	-1,07	0,14
- машини та обладнання	15,00	0,34	9,00	0,22	6,00	0,15	-60,00	-0,19	-33,33	-0,07
- транспортні засоби	2,00	0,05	2,00	0,05	1,00	0,02	-50,00	-0,02	-50,00	-0,02
- земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- інші	22,00	0,50	22,00	0,54	20,00	0,50	-9,09	0,00	-9,09	-0,04
2. Невиробничого призначення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	4409,00	100,00	4059,00	100	4010,00	100,00	-9,05	0,00	-1,21	0,00

Досить негативним є зменшення вартості даних складових в загальній вартості основних засобів, що свідчить про те, що на ПрАТ «Тернопільголовапостач» спостерігається зношення основних засобів та практична відсутність їх оновлення. Загальна вартість будівель та споруд на кінець 2021 р. становила 3983 тис. грн., що на 8,86% менше порівняно із кінцем 2019р. та на 1,07% менше – порівняно із значенням показника на кінець 2020р. Разом з тим, в структурі основних засобів будівлі та споруди на кінець 2021р. становили 99,33% усіх основних засобів, що на 0,21% більше порівняно із кінцем 2019р. та на 0,14% більше – порівняно із кінцем 2020р. Машини та обладнання зменшились як в абсолютному вираженні, так і в структурі основних засобів. На кінець 2021р. вартість машин та обладнання склала 6 тис. грн., що на 60% менше порівняно із кінцем 2019р. та на 33,33% – порівняно із кінцем 2020р.

Питома вага машин та обладнання складала 0,15% вартості усіх основних засобів на кінець 2021р., що на 0,19% менше порівняно із кінцем 2019р. та на 0,07% менше – порівняно із кінцем 2020р.

Вартість транспортних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» на кінець 2021р. склала 1 тис. грн., що на 0,02% менше порівняно із кінцем 2019-2020 рр. Крім того, зменшилась питома вага транспортних засобів в загальній вартості основних засобів. На кінець 2021р. транспортні засоби склали 1% усіх основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач», що на 50% менше порівняно із кінцем 2019-2020 рр.

Крім того, до складу основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» відносяться інші основні засоби. Питома вага даних складових є незначною.

Для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства використовують такі групи показників:

- 1 група – показники забезпечення підприємства основними засобами,
- 2 група – показники стану основних засобів,
- 3 група – показники ефективності використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства.

Розрахуємо фондомісткість ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.1):

$$2019р. : \Phi_M = \frac{4582,5}{2136} = 2,15;$$

$$2020р. : \Phi_M = \frac{4234}{1787} = 2,37;$$

$$2021р. : \Phi_M = \frac{4034,5}{5045} = 0,8.$$

Розрахуємо коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні ПрАТ «Тернопільголовпостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.3):

$$2019р. : K_{OЗp} = \frac{4582,5}{11790} = 0,39;$$

$$2020р. : K_{OЗp} = \frac{4234}{11133,5} = 0,38;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{озр}} = \frac{4034,5}{11012,5} = 0,37.$$

Розрахуємо коефіцієнт зносу основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.4):

$$2019\text{р.} : K_{\text{зн}} = \frac{7672}{12081} \times 100\% = 63,5\%;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{зн}} = \frac{8025}{12084} \times 100\% = 66,41\%;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{зн}} = \frac{8338}{12348} \times 100\% = 67,53\%.$$

Коефіцієнт придатності основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.5):

$$2019\text{р.} : K_{\text{п}} = 1 - 0,64 = 0,36;$$

$$2020\text{р.} : K_{\text{п}} = 1 - 0,66 = 0,34;$$

$$2021\text{р.} : K_{\text{п}} = 1 - 0,68 = 0,32.$$

Визначаємо фондвіддачу основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.9):

$$2019\text{р.}: \Phi\text{В} = \frac{2136}{12075,5} = 0,18;$$

$$2020\text{р.}: \Phi\text{В} = \frac{1787}{12082,5} = 0,15;$$

$$2021\text{р.}: \Phi\text{В} = \frac{5045}{12216} = 0,41.$$

Визначаємо рентабельність основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр. за формулою (1.10):

$$2019 \text{ р.}: \text{Роз} = \frac{2136}{12075,5} \times 100\% = 17,69\%;$$

$$2020 \text{ р.}: \text{Роз} = \frac{1787}{12082,5} \times 100\% = 14,79\%;$$

$$2021 \text{ р.}: \text{Роз} = \frac{5045}{12216} \times 100\% = 41,30\%.$$

Узагальнено розраховані показники в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Оцінка стану та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсо- лютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолю- тна, тис. грн	Темп при - росту, %
2. Фондоозброєність основних засобів	458,25	529,25	448,28	-9,97	-2,18	-80,97	-15,30
3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,39	0,38	0,37	-0,02	-5,74	-0,01	-3,66
4. Коефіцієнт зносу основних засобів	63,50	66,41	67,53	4,02	6,33	1,11	1,68
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,36	0,34	0,32	-0,04	-11,02	-0,01	-3,32
6. Фондовіддача основних засобів	0,18	0,15	0,41	0,24	133,47	0,27	179,23
7. Рентабельність основних засобів,%	17,69	14,79	41,30	23,61	133,47	26,51	179,23

З таблиці 2.4 видно, що фондомісткість відображає рівень забезпеченості підприємства основними засобами, і з розрахунків видно, що в 2021 році рівень цього показника зменшився на 62,72% порівняно із 2019р. та на 66,25% – порівняно із 2020р. і склав 0,8. Фондомісткість основних засобів показує частку вартості основних засобів на гривню продукції, що випускається. Зменшення показника є позитивною динамікою.

Фондоозброєність характеризує ступінь технічної оснащеності праці. Рівень фондоозброєності ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2021р. склав 448,23, що на 2,18% менше порівняно із 2019р. та на 15,3% менше порівняно із 2020р. В 2021 році на одного працівника було виділено основних засобів на 448,28 грн., в 2020р. – на 529,25 грн, а в 2019 році – на 458,25 грн. Отже, на підприємстві відбулось зменшення технічної оснащеності праці.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства показує питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства і вона на ПрАТ «Тернопільголовпостач» у 2021 році дорівнювала 0,37, а це на 5,74% менше порівняно із 2019р. та на 3,66% – порівняно із 2020р. Загалом можна сказати, що підприємство забезпечене основними засобами і даний коефіцієнт відповідає нормативному значенню.

Коефіцієнт зносу основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» мав негативну динаміку зростання: в 2021р. він зріс на 6,33% порівняно із 2019р. та на 1,68% – порівняно із 2020р. Негативним є те, що значення показника є нижчим за 0,5, що свідчить про суттєву зношеність основних засобів та необхідність їх оновлення. Отже, ПрАТ «Тернопільголовпостач» необхідно знижувати цей показник.

Коефіцієнт придатності основних засобів в 2020 році показує, що лише 32% основних засобів є придатною для експлуатації, і з розрахунків видно, що ця частина в 2021 році зменшилась на 11,02% порівняно із 2019р. та на 3,32% – порівняно із 2020р.

Фондовіддача та рентабельність основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2021 році мала тенденцію до зростання. Так,

сума чистого доходу від реалізації на одну гривню основних засобів на ПрАТ «Тернопільголовапостач» в 2021р. склала 0,41 та збільшилась порівняно із 2019 р. на 133,47% та на 179,23% – порівняно із 2020 р. Рентабельність основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» в 2021р. склала 41,3% та зросла на 133,47% порівняно із 2019р. та на 179,23% – порівняно. Зростання рівня рентабельності свідчить про більш ефективне використання основних засобів в 2021р. порівняно із 2019-2020рр.

Таким чином, проведений аналіз ефективності управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач» показав, що підприємство недостатньо ефективно здійснює управління основними засобами. Позитивним є те, що усі основні засоби ПрАТ «Тернопільголовапостач» мають виробниче призначення та є власними, разом з тим, спостерігається негативна динаміка зменшення. На ПрАТ «Тернопільголовапостач» досить високий рівень зносу основних засобів, частка основних засобів, що придатна до використання, є досить низькою.

На ПрАТ «Тернопільголовапостач» спостерігається зростання показників фондівдачі та рентабельності, що спричинене в першу чергу зменшенням вартості основних засобів. Разом з тим, на ПрАТ «Тернопільголовапостач» найбільш активну частину основних засобів складає обладнання, використання якого значно впливає на фондівдачу. Збільшення частки обладнання у загальному обсягу основних засобів є позитивною тенденцією. Отже, ПрАТ «Тернопільголовапостач» варто покращувати політику управління основними засобами.

Висновок до розділу 2

Проведений аналіз стану будівельної галузі суттєво визначається обсягами інвестицій. Визначено, що незважаючи на зростання обсягів реалізованої продукції, спостерігається зниження індексів будівельної промисловості, обсяги інвестицій є досить низькими. Для покращення стану галузі мають бути вжиті заходи на рівні держави з фінансування будівництва, зокрема об'єктів соціальної та комунальної структур.

Надано загальну характеристику ПрАТ «Тернопільголовпостач», основним видом діяльності якого є будівництво житлових і нежитлових будівель; неспеціалізована оптова торгівля; надання в оренду чи експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Проведений аналіз фінансово-економічного стану показав, що на ПрАТ «Тернопільголовпостач» в 2021 році порівняно із 2019-2020рр. відбулось зменшення загальної вартості майна, основним джерелом фінансування діяльності підприємства був залучений капітал. Щодо показників оцінки майнового стану підприємства, то в цілому можна сказати, що ПрАТ «Тернопільголовпостач» є неліквідним підприємством, підприємству варто вжити заходів щодо підвищення рівня фінансової стійкості, покращення формування чистого прибутку та підвищення ефективності використання капіталу.

Проведений аналіз ефективності управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач» показав, що підприємство недостатньо ефективно здійснює управління основними засобами. Позитивним є те, що усі основні засоби ПрАТ «Тернопільголовпостач» мають виробниче призначення та є власними, разом з тим, спостерігається негативна динаміка зменшення. На ПрАТ «Тернопільголовпостач» досить високий рівень зносу основних засобів, частка основних засобів, що придатна до використання, є досить низькою.

На ПрАТ «Тернопільголовпостач» спостерігається зростання показників фондівдачі та рентабельності, що спричинене в першу чергу зменшенням

вартості основних засобів. Разом з тим, на ПрАТ «Тернопільголовапостач» найбільш активну частину основних засобів складає обладнання, використання якого значно впливає на фондівдачу. Збільшення частки обладнання у загальному обсягу основних засобів є позитивною тенденцією. Отже, ПрАТ «Тернопільголовапостач» варто покращувати політику управління основними засобами.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»

3.1 Пропозиції з підвищення ефективності управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач»

Враховуючи тенденції економічного розвитку, будь-який суб'єкт господарювання змушений вирішувати питання щодо забезпечення належного рівня конкурентоспроможності та стійкості з урахуванням внутрішнього середовища, а також з урахуванням впливу зовнішнього економічного середовища та макроекономічного стану. Лише за зростання кількості та якості виробничих основних засобів підприємство може здійснювати прибуткову господарську діяльність. При цьому одним із найважливіших факторів збільшення виробництва залишається підвищення ефективності наявної засобів праці. Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з точки зору їх ефективного використання в обороті. Внаслідок тривалої експлуатації основні засоби поступово втрачатимуть свою вартість через фізичне зношення. Вартість основних засобів переноситься на готову продукцію, виконані об'єкти та трудові послуги через амортизацію.

Ефективність використання основних фондів — це результат у вигляді досягнутого ефекту, який можна порівняти з витраченими ресурсами. Підвищення ефективності забезпечується досягненням оптимальних результатів при певному рівні розвитку продуктивності порівняно з витратами праці, використаної для створення суспільних продуктів.

Ефективність використання основних фондів значною мірою визначає рівень розвитку підприємств, оскільки сприяє підвищенню економічного потенціалу та виробничих потужностей галузей, покращенню якості промислової продукції, підвищенню технічного рівня виробництва та зростанню продуктивності праці, інших показників.

Аналіз стану управління основними засобами показав, що ПрАТ «Тернопільголовапостач» має недостатньо основних засобів, але значна їх частина придатна до експлуатації.

Можна запропонувати такі заходи із підвищення ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач»:

- 1) збільшення екстенсивного завантаження;
- 2) підвищення інтенсивного навантаження.

Використання основних засобів за екстенсивного покращення означає:

- збільшити час роботи діючого обладнання протягом календарного періоду,
- збільшити питому вагу діючого обладнання в складі всього наявного обладнання на підприємстві.

Збільшення часу роботи обладнання ПАТ «Тернопільголовапостач» можна досягти за рахунок:

1. Підвищення якості обслуговування обладнання, своєчасне забезпечення робочою силою, сировиною, паливом і напівфабрикатами для основного виробництва, скорочення та усунення змінних простоїв обладнання.

2. Зменшити час простою обладнання протягом доби і збільшити коефіцієнт варіації його роботи.

Використання основних засобів за екстенсивного покращення означає збільшення ступеня завантаження обладнання в одиницю часу. Цього можна досягти шляхом модернізації існуючих машин і механізмів для встановлення їх оптимального режиму роботи. Робота в оптимальному режимі технічного процесу забезпечує збільшення виробництва продукції без зміни складу основних засобів, без збільшення чисельності працівників і зниження витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції.

Важливим є й вдосконалення структури основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач». Зважаючи на те, що основні засоби підприємства здаються в оренду, важливим є впровадити заходи з енергозбереження. Зокрема на ПрАТ «Тернопільголовапостач» важливим є

встановлення енергозберігаючих лампочок та датчиків руху в коридорах та туалетах. Це сприятиме економії електричної енергії.

Такі фактори, як оперативне управління використанням, обслуговуванням та ремонтом обладнання, оптимізація прийняття рішень, наукове прогнозування в галузі використання і відтворення засобів праці суттєво впливають на підвищення ефективності використання основних засобів.

Важливим є впровадження моделі управління використанням і відтворенням основних засобів (рис. 3.1).

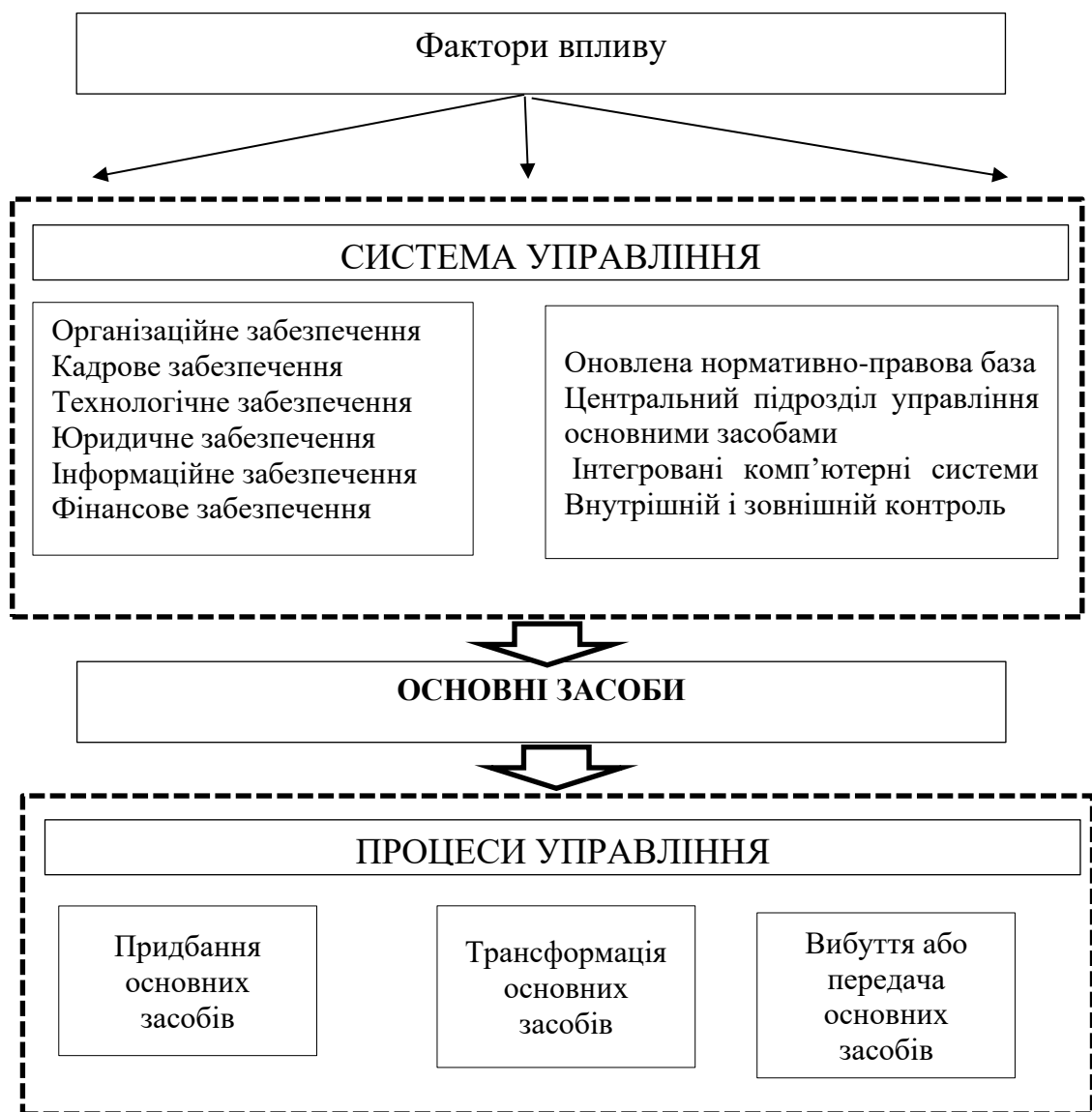

Рисунок 3.1 – Модель управління основними засобами для ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Економічний ефект управління основними засобами досягається шляхом скорочення операційних витрат, зниження адміністративних витрат і скорочення часу на обробку інформації, підвищення інвестиційної привабливості підприємства та окремого бізнес-напряму.

Використання запропонованої моделі дозволить суттєво підвищити ефективність діяльності ПрАТ «Тернопільголовпостач». В першу чергу на ПрАТ «Тернопільголовпостач» потрібно сформувати систему управління, яка б враховувала фактори впливу. До цієї системи доцільним є включити різні складові процесу забезпечення управління основними засобами та відповідні підрозділи, які б забезпечували:

- наявність оновленої нормативно-правової бази;
- центральний підрозділ управління основними засобами;
- інтегровані комп'ютерні системи;
- внутрішній і зовнішній контроль.

Основними процесами управління основними засобами в моделі управління є придбання основних засобів, їх трансформація та процеси вибуття або передачі основних засобів.

Система управління основними засобами сприятиме контролю за темпами розвитку виробництва, обліку витрат на ремонт і утримання основних засобів, забезпечуватиме ефективні процеси оновлення і відтворення основних засобів.

Поряд з технічними і організаційними факторами важливу роль в підвищенні ефективності використання основних засобів відіграють фактори матеріального стимулювання працівників ПрАТ «Тернопільголовпостач».

Поліпшити використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовпостач» можна завдяки:

- підвищенню інтенсивності використання виробничих потужностей і основних фондів;
- підвищенню їх навантаження у екстенсивності;

- дотриманню пропорційності і змінності у роботі основних фондів (обладнання);
- активно виконаному процесу контролювання.

Важливим резервом екстенсивнішого та інтенсивнішого використання основних засобів та виробничих потужностей є швидке освоєння проектних потужностей, введення в дію нових технологічних ліній, агрегатів, устаткування.

Поряд з власне обліком, чи не першочерговим є забезпечення оперативного дійового контролю за ефективністю використання активів, праці, формуванням витрат виробництва тощо. Стосовно основних засобів, такий контроль має здійснюватись не тільки за фактами здійснення господарських операцій, але й бути у певній мірі прогностичним. Зокрема, в обліку основних засобів важливе місце займає контроль забезпеченості ПрАТ «Тернопільголовапостач» основними засобами, оскільки відхилення від оптимального рівня як в одну, так і в іншу сторони спричинює зниження ефективності виробництва. Причому негативний вплив таких відхилень проявляється через зниження ефективності використання основних засобів і за принципом відлуння відбивається на загальній ефективності виробництва.

До важливих факторів, що зумовлюють зростання продуктивності устаткування за одиницю часу, належать також запровадження нових технологій, інтенсифікація виробничих процесів.

Значного підвищення інтенсивного навантаження устаткування на ПрАТ «Тернопільголовапостач» можна досягти завдяки застосуванню прогресивних форм і методів організації виробництва (концентрації, спеціалізації, кооперування та комбінування; гнучких, потокових і роторно-конвеєрних ліній), що уможливають використання високопродуктивного автоматизованого устаткування.

Досить істотні резерви кращого екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів можна реалізувати з допомогою освоєння у стислі строки проектних показників, введення в дію нових технологічних агрегатів, ліній, устаткування.

З покращенням використання основних виробничих засобів забезпечується:

- збільшення обсягу виробництва без додаткових капітальних вкладень;
- прискорене відновлення засобів праці, що скорочує можливість морального зносу устаткування і сприяє технічному прогресу в галузі;
- зниження собівартості продукції за рахунок амортизаційних відрахувань у розрахунку на одиницю продукції.

Ефективне використання основних фондів є дуже важливим економічним завданням. Його вирішення означає збільшення виробництва необхідної суспільству продукції, підвищення віддачі створеного виробничого потенціалу і більш повне задоволення потреб населення, поліпшення балансу обладнання в країні, зниження собівартості продукції, зростання рентабельності виробництва, отримання прибутків підприємств.

Однією з головних умов підвищення ефективності використання основних засобів та їх відновлення є оптимальність термінів експлуатації основних фондів і, передусім, активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. Скорочення термінів експлуатації основних фондів, з одного боку, уможливорює прискорення їх оновлення, зменшення морального старіння, зниження ремонтно-експлуатаційних витрат, а з іншого – зумовлює зростання собівартості продукції за рахунок амортизаційних сум.

Інтенсивне використання основних фондів підвищується через технічне вдосконалення засобів праці та технології виробництва, скорочення строків досягнення проектної продуктивності техніки, вдосконалення наукової організації праці, виробництва й управління, підвищення кваліфікації та професійної майстерності працівників.

Досить значними резервами кращого екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів є вдосконалення структури основних виробничих фондів. Оскільки збільшення товарообігу досягається тільки у магазинах та складах, то важливо підвищувати їх частку в загальному обсязі основних фондів. Збільшення основних фондів на допоміжних ланках

підприємства веде до зростання фондомісткості продукції, оскільки безпосередньо обсяги товарообігу не збільшує, але і без пасивної їх частки неможлива діяльність підприємства.

Основні фонди створюють необхідні умови для науково-технічного прогресу як фактора розвитку народного господарства і соціального розвитку суспільства. Збільшення обсягу виробничих основних фондів та вдосконалення їх якісного складу виступають передумовою поліпшення умов праці й підвищення її продуктивності. Зростання основних виробничих фондів та їх удосконалення є головною метою розвитку господарства.

Технічно та економічно обгрунтовані розрахунки свідчать про, реальну можливість досягнення проектних показників виробничих об'єктів на підприємствах виробничої промисловості за півтора-два роки, а обробної — за один рік і навіть швидше.

За умов ринкової економіки процес господарювання в цілому має передбачати достатні економічні стимули для забезпечення ефективного використання основних фондів, усього майна ПрАТ «Тернопільголовпостач». Дійова система таких колективних та індивідуальних економічних стимулів на підприємствах різних галузей національного господарства України поки що перебуває тільки на стадії становлення й розвитку.

Швидкому її запровадженню сприятимуть: реалізація програми роздержавлення та приватизації власності; широке акціонування підприємств, система їхнього оподаткування; побудова механізму оплати праці залежно від кінцевих результатів виробництва; більш гнучка амортизаційна та інвестиційна політика; державна підтримка великих інвестиційних проектів, підприємницької та зовнішньо-економічної діяльності тощо.

Для підвищення ефективності використання основних засобів на ПрАТ «Тернопільголовпостач» потрібно провести заміну і модернізацію застарілого обладнання, використовуючи нові види верстатів і машин (автоматичні, напівавтоматичні, а також з програмним управлінням), які забезпечують високу досконалість та економічність технологічних процесів.

На заміну устаткування і створення нових технологій потрібні мільйони доларів. Своїх засобів у ПрАТ «Тернопільголовпостач» явно недостатньо, тому не обійтися без допомоги інвесторів. З метою підготовки умов взаємодії з інвесторами можна проводити акціонування об'єднань.

ПрАТ «Тернопільголовпостач» може розширювати зовнішньоекономічну діяльність, як найважливішу умову для отримання необхідної валюти. Можлива розробка програми реструктуризації з кінцевою метою створення системи оперативного управління витратами виробництва, що послужить підвищенню конкурентоспроможності і економічної ефективності об'єднання в цілому.

Процес вдосконалення устаткування, що проводиться без відповідного аналізу, створить складнощі для ПрАТ «Тернопільголовпостач»: чим складнішим є устаткування (в технологічному відношенні), тим вище вірогідність аварії. Ідеалом для ПрАТ «Тернопільголовпостач» є просте і міцне устаткування, яке проте, відповідатиме технічним потребам дня обумовленим конкуренцією. За умови рівного задоволення споживача більш «продуктивним» буде найпростіше устаткування. Зрозуміло такого роду оцінка ступеня «простоти» устаткування може бути здійснена тільки фахівцями.

На ПрАТ «Тернопільголовпостач» необхідно передбачити конкретні заходи щодо скорочення витрат на виробництво, впровадження ресурсощадної техніки й технології виконання робіт, поліпшення організації виробництва й праці, більш продуктивного використання транспорту й механізмів, підвищення змінності роботи найбільш продуктивної техніки, економного витрачання матеріалів.

У цілому сукупність резервів покращення використання основних фондів ПрАТ «Тернопільголовпостач» може бути поділена на три великих групи:

1. Технічне вдосконалення засобів праці, яке передбачає:

- технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем;
- заміну застарілої техніки, модернізацію обладнання;
- механізацію допоміжних та обслуговуючих виробництв;

- розвиток винахідництва та раціоналізаторства.
- 2. Збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок:
  - ліквідації незадіяного обладнання (здавання його в оренду, лізинг, реалізація тощо);
  - скорочення строків ремонту обладнання;
  - зниження простоїв: цілозмінних та всередині змін.
- 3. Покращення організації та управління виробництвом, а саме:
  - прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних фондів;
  - впровадження наукової організації праці та виробництва;
  - покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами;
  - вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки;
  - розвиток матеріальної зацікавленості працівників, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

3.2 Пропозиції та рекомендації з покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач»

Для забезпечення стійкого фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач» доцільним є забезпечення отримання чистого доходу не лише від оренди приміщень, проте й від ритмічного випуску і реалізації високоякісної продукції. Можна запропонувати низку напрямків покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач», які узагальнено на рис. 3.2.

Недостатня кількість високоліквідних коштів призводить до того, що підприємства не можуть розрахуватися з контрагентами, тобто втрачають платоспроможність, що в свою чергу знижує їх конкурентоспроможність. Це означає, що лише збільшення коефіцієнту абсолютної ліквідності дозволить підприємствам оформляти довгострокові позики в банку для фінансування

поточної діяльності. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду, виробництва і розробки нових видів продукції, продажу деяких застарілих основних фондів.

Рисунок 3.2 – Напрямки покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Покращенню фінансового стану підприємств сприятиме зменшення питомої ваги постійних витрат у собівартості продукції. Тскорочення витрат – дієвий інструмент стабілізації фінансового стану підприємства, оскільки сприяє підвищенню рентабельності продажів і надходженню коштів. У рамках цього потрібно використовувати нормування всіх статей витрат, контроль виконання встановлених нормативів та контроль всіх видів альтернативних витрат (таких як використання Інтернету, телефонного зв'язку, оргтехніки в особистих цілях і інші витрати, яких можна уникнути).

Зменшення питомої ваги постійних витрат у собівартості продукції може бути забезпечено за рахунок раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів, впровадження нової техніки і технологій. Оновлення діючого та встановлення нового технологічного обладнання дозволить значно розширити

асортимент продукції.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин важливого значення набуває зближення і поглиблення взаємодії підприємств в інтересах повнішого задоволення їх потреб у відповідних товарах та послугах, що має назву економічної інтеграції. Економічна інтеграція поділяється на вертикальну і горизонтальну.

Горизонтальна інтеграція є поєднанням в одній фірмі виробництва різнорідної продукції на єдиній сировинній чи технологічній основі та передбачає пошук можливостей здійснення закупівель разом із іншим покупцем. Звичайно, що збільшення обсягів закупівлі дозволяє отримувати знижки. Вертикальна інтеграція є поєднання в одній фірмі різних галузей виробництва та сприяє об'єднанню з ключовими постачальниками сировини й матеріалів. У свою чергу вона передбачає проведення моніторингу цін на сировину, виходу на ринок нових потенційних постачальників як альтернативу більш дорогим матеріалам.

Цілями інтеграції є зниження витрат, поліпшення можливості впровадження технологічних інновацій, зменшення невизначеності у постачанні і збуті, обмеження конкуренції. Сутність горизонтальної інтеграції полягає в об'єднанні підприємств шляхом злиття або придбання (викупу), завдяки чому створюється нове більш велике підприємство. Такі підприємства: мають кращі можливості отримання кредитів; володіють більшою часткою ринку; характеризуються більш високою прибутковістю і меншою собівартістю продукції, меншими затратами на маркетинг; мають кращу позицію при здійсненні торгів, конкурсів або переговорів з постачальниками і покупцями; отримують можливість збільшення кількості пропонованих продуктів в межах того ж ринку; отримують можливість збільшувати оборот капіталу (що дозволяє поновити і оновити основні фонди, отримати патенти тощо).

На нашу думку, горизонтальна інтеграція є досить привабливою для тих підприємств України, які мають недостатній рівень забезпеченості власними оборотними коштами та від'ємне значення маневреності власного капіталу. У

таких підприємств для фінансування поточної діяльності недостатньо коштів, що перебувають у мобільній формі і вони можуть покривати свої борги лише за рахунок активів швидкої реалізації. А як відомо, кредитори, що зацікавлені в повноті та своєчасності погашення одержаних підприємством позик, мінімізації своїх ризиків, диференціації відсоткових ставок звертають увагу на питання кредитоспроможності підприємства. Тому можна стверджувати, що завдяки кооперації з вітчизняними або зарубіжними фірмами отримується можливість подолати свої проблеми та ефективно розвиватися.

Перевагами вертикальної інтеграції може бути зниження витрат і, таким чином, покращення конкурентного становища, можливість контролю затрат і якості, забезпечення своєчасності постачання сировини, можливість часткової диверсифікації сфери діяльності.

Фінансовий стан підприємства визначається раціональним розміщенням основних і оборотних засобів (власних і позикових). Проте досвід підприємств України вказує на те, що доволі часто значна частина майна характеризується тривалим терміном використання і відповідно тривалим періодом окупності. При цьому сума поточних зобов'язань перевищує величину поточних активів. Крім того, у складі дебіторської заборгованості є сумнівна заборгованість, а зростання позикового капіталу відбувається за рахунок короткострокових кредитів банку. Залучення позикових коштів у такому випадку вже не є доцільним. Це означає, що прискорення оборотності оборотних коштів є одним з важливих завдань підприємств.

Вирішення цього завдання потребує забезпечення економії матеріальних ресурсів – збільшення виходу кінцевої продукції з незмінної кількості сировини і матеріалів, яке залежить від технічного оснащення виробництва, рівня майстерності працівників та організації матеріально-технічного забезпечення, кількості норм витрат і запасів матеріальних ресурсів. Пошук резервів економії матеріальних ресурсів передбачає розробку виробничо-технічних й організаційно-економічних заходів.

До виробничо-технічних відносяться заходи, пов'язані з якісною

підготовкою сировини до виробничого споживання, удосконалюванням конструкції машин, устаткування і виробів, застосуванням більш економічних видів сировини, палива, упровадженням нової техніки і прогресивної технології, що забезпечують максимально можливе зменшення технологічних відходів і втрат матеріальних ресурсів у процесі виробництва виробів з максимально можливим використанням вторинних матеріальних ресурсів. До основних організаційно-економічних напрямків економії матеріальних ресурсів відносяться: підвищення наукового рівня нормування і планування матеріалоемності промислової продукції; розробка і впровадження технічно обґрунтованих норм і нормативів витрат матеріальних ресурсів; використання якісних видів сировини і матеріалів.

Актуальним питанням для підприємств України залишається проблема управління дебіторською заборгованістю. Сьогодні існують різні методи управління дебіторською заборгованістю, такі як надання знижок за дострокової оплати, факторинг, овердрафт, облік векселів, розширення кола споживачів, здійснення контролю за станом рахунків з покупцями.

Факторинг (від англ. Factoring - посередник) - фінансова комісійна операція, при якій клієнт передає дебіторську заборгованість факторинговій компанії з метою миттєвого отримання більшої частини платежу, гарантії повного погашення заборгованості, зниження витрат стосовно ведення рахунків. Як правило клієнт є постачальником, який віддає факторинговій компанії право на отримання платежу за товари або послуги. Факторингова компанія відразу виплачує клієнту від 70% до 90% потрібних йому грошей у виді кредиту, а залишок (за вирахуванням оплати за факторингові послуги) перераховують після стягнення всього боргу.

Овердрафт є особливою формою короткострокового кредиту, що надається надійному клієнту понад його залишок на поточному рахунку в цьому банку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку. При цьому утворюється дебетове сальдо. Здійснюючи овердрафтне кредитування, банк проводить платежі за клієнта на суму, що перевищує

залишок коштів на його поточному рахунку. Таким чином, клієнту фактично надається кредит в межах певного ліміту. Фактично овердрафт є короткостроковим й у більшості випадків незабезпеченим кредитом. Зважаючи на наявні ризики, вартість овердрафта зазвичай є вищою за вартість звичайного кредиту. Кредитування за овердрафтом може бути корисне лише у міру виникнення нагальної потреби в обігових коштах підприємства.

Сучасна практика фінансового кредитування має дві форми - банківську та комерційну. Можливість максимально прискорити оборот матеріальних та фінансових ресурсів надає комерційний кредит, оскільки швидкість обороту ресурсів є основним фактором у забезпеченні росту прибутку при ринкових відносинах.

Важливим напрямом покращення фінансового стану підприємства є прогнозування. Оперування різночасними даними та інформацією про можливі зміни фінансового стану дають змогу керівництву активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності. Прогнози на майбутнє важливі також для акціонерів, що вклали кошти у власний капітал підприємства, держателів облігацій, які випускає підприємство

Висновок до розділу 3

Запропоновано модель управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач», яка сприятиме контролю за темпами розвитку виробництва, обліку витрат на ремонт і утримання основних засобів, забезпечуватиме ефективні процеси оновлення і відтворення основних засобів.

Сформовано напрямки покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач».

ВИСНОВКИ

В магістерській кваліфікаційній роботі розроблено пропозиції та рекомендації з покращення фінансового стану та стану управління основними засобами підприємства на основі їх дослідження.

За результатами роботи можна зробити наступні висновки:

1. Систематизація підходів до визначення сутності поняття «основні засоби» показала, що під основними засобами доцільно розуміти засоби праці, які використовуються для впливу на предмети праці для отримання кінцевого продукту.

2. Основні засоби класифікують за характером участі в процесі виробництва, за галузевою ознакою, за використанням, за групами, залежно від впливу на процес виробництва, за джерелами отримання.

3. Розглянуто форми зносу основних засобів в процесі використання та види оцінок основних засобів.

4. Система управління основними засобами – це сукупність взаємозалежних елементів, в результаті взаємодії яких здійснюється ефективне управління основними засобами задля досягнення запланованих результатів діяльності. Розглянуто складові системи управління основними засобами. Систематизовано підходи до управління основними засобами

5. Визначено, що основою вдосконалення управління ефективністю основними засобами є ефективна амортизаційна політика. Ефективність амортизаційної політики безпосередньо впливає на рівень інвестицій в основний капітал.

6. Існує значна кількість підходів до оцінки ефективності управління основними засобами. Показники, які характеризують стан управління основними засобами, можна поділити на такі групи: забезпеченість підприємства основними засобами; оцінку технічного стану основних засобів; інтенсивність руху основних засобів; оцінку використання активної частини основних засобів; ефективність використання основних засобів; управлінські показники.

7. Аналіз ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільголовапостач» буде проведено шляхом оцінки складу, структури та динаміки необоротних активів, аналізу структури та руху основних засобів, а також оцінки їх стану та ефективності використання.

8. Проведений аналіз стану будівельної галузі суттєво визначається обсягами інвестицій. Визначено, що незважаючи на зростання обсягів реалізованої продукції, спостерігається зниження індексів будівельної промисловості, обсяги інвестицій є досить низькими. Для покращення стану галузі мають бути вжиті заходи на рівні держави з фінансування будівництва, зокрема об'єктів соціальної та комунальної структур.

9. Надано загальну характеристику ПрАТ «Тернопільголовапостач», основним видом діяльності якого є будівництво житлових і нежитлових будівель; неспеціалізована оптова торгівля; надання в оренду чи експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

10. Проведений аналіз фінансово-економічного стану показав, що на ПрАТ «Тернопільголовапостач» в 2021 році порівняно із 2019-2020рр. відбулось зменшення загальної вартості майна, основним джерелом фінансування діяльності підприємства був залучений капітал. Щодо показників оцінки майнового стану підприємства, то в цілому можна сказати, що ПрАТ «Тернопільголовапостач» є неліквідним підприємством, підприємству варто вжити заходів щодо підвищення рівня фінансової стійкості, покращення формування чистого прибутку та підвищення ефективності використання капіталу.

11. Проведений аналіз ефективності управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовапостач» показав, що підприємство недостатньо ефективно здійснює управління основними засобами. Позитивним є те, що усі основні засоби ПрАТ «Тернопільголовапостач» мають виробниче призначення та є власними, разом з тим, спостерігається негативна динаміка зменшення. На ПрАТ «Тернопільголовапостач» досить високий рівень зносу основних засобів, частка основних засобів, що придатна до використання, є досить низькою.

12. На ПрАТ «Тернопільголовпостач» спостерігається зростання показників фондівддачі та рентабельності, що спричинене в першу чергу зменшенням вартості основних засобів. Разом з тим, на ПрАТ «Тернопільголовпостач» найбільш активну частину основних засобів складає обладнання, використання якого значно впливає на фондівддачу. Збільшення частки обладнання у загальному обсягу основних засобів є позитивною тенденцією. Отже, ПрАТ «Тернопільголовпостач» варто покращувати політику управління основними засобами.

13. Запропоновано модель управління основними засобами ПрАТ «Тернопільголовпостач», яка сприятиме контролю за темпами розвитку виробництва, обліку витрат на ремонт і утримання основних засобів, забезпечуватиме ефективні процеси оновлення і відтворення основних засобів.

14. Сформовано напрямки покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовпостач».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беркатюк Ю. О. Стан та перспективи розвитку вітчизняних будівельних підприємств. Молодь в науці, 2023: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2023/paper/view/16927>
2. Єпіфанова І. Ю., Ткачук Л. М., Беркатюк Ю. О. Теоретико-методичні аспекти управління основними засобами будівельних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. №4. URL: <https://ins.vntu.edu.ua>
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5H901V.html_
4. Основні засоби: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 від 1.01.2009. URL: http://www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16_
5. Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 року № 92 . URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир : Рута, 2001. 224 с.
7. Бланк І.А. Словарь-справочник финансового менеджера. К. : Ника-центр, 2007. 480 с.
8. Стемковська І.В., Герчанівська С.В. Теоретичні підходи до трактування економічної суті основних засобів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 3 (08). С. 344-349.
9. Джеджула, В.В., Єпіфанова, І.Ю., Волоська, Н.Р. Сутність поняття «основні засоби». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 4 (04). С.127-131.
10. Костюнік О.В., Наконечна А.А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 21. Ч. 1. С. 177-180.
11. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-22. С. 106–111. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.21-22.106](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.21-22.106)

12. Овод Л. В., Валькова Н. В. Критерії визнання основних засобів як об'єктів амортизаційної політики на машинобудівних підприємствах України. 2019. № 5. С. 170-174.

13. Кудласва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 1(2). С. 107-114.

14. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 46. С. 113-122.

15. Кулько І.В. Оцінювання та аналіз основних виробничих фондів підприємств. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2013. № 3. С. 166–169.

16. Горбань С.Ю. Оцінка основних засобів за справедливою вартістю: вимога сьогодення. Економіка та суспільство. 2018. №15. С. 820-824.

17. Стеців І. С., Кулик М. А. Особливості управління основними засобами на теплоенергетичних підприємствах. Інфраструктура ринку. 2020. Випуск 42. С. 205-210.

18. Радєва О. Г. Методологічні засади управління основними засобами з метою забезпечення ефективної роботи машинобудівних підприємств. Агросвіт. 2015. № 14. С. 41-44.

19. Неміш Ю. В. Методологія визначення формування, управління та використання основних засобів на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка. 2013. Вип. 3. С. 74-80.

20. Чуніхіна Т. С., Горлушко А. М. Відтворення основних засобів та терміну корисного використання в межах стратегії розвитку підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 19. Частина 1. С.79-83.

21. Антонова Л.В., Левченко Н.М., Белінська С.М. Вдосконалення систем управління та обліку процесів відтворення основних засобів підприємства як складових стратегії розвитку діяльності. Економічна наука. 2017. № 9. С. 16–20.

22. Трачова Д. Роль амортизаційної політики в досягненні мети бухгалтерського обліку. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. Випуск 3-4. 2017. С. 64-71.

23. Олійник Є. В. Концепція стратегічного управління відтворенням основних засобів промислових підприємств. Ефективна економіка. –2015. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4432>

24. Борисяк І.О., Ткаченко І.І. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/435&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

25. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

26. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 46. С.113-122.

27. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

28. Посилкіна О.В., Козирева О. В., Деренська Я. М. Аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2019. 398 с.

29. Жовтяк Г.А., Волохова І.В. Стан та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 50-55.

30. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

31. Офіційна сторінка ПрАТ «Тернопільголовпостач». URL:<http://tgp.pat.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

(обов'язковий)

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНОЇ (КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ) РОБОТИ

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА
НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Назва роботи: «Управління основними засобами будівельних підприємств (на прикладі приватного акціонерного товариства «Тернопільголовапостач»)»

Тип роботи: _____
МКР
(БДР, МКР)

Підрозділ _____
ФІМ, ФМІБ
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 82,6% _____ Схожість 17,4 _____

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне):

1. Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
2. Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її виконання автором. Роботу направити на розгляд експертної комісії кафедри.
3. Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку _____
(підпис) Єпіфанова І. Ю.
(прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи _____
(підпис) Беркатюк Ю. О.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) Ткачук Л. М.
(прізвище, ініціали)

Додаток Б (Довідковий)

Фінансова звітність ПрАТ«Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр.

Підприємство: <u>ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТЕРНОПІЛЬГОЛОВАПОСТАЧ"</u> Територія: <u>ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ</u> Організаційно-правова форма господарювання: <u>ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО</u> Вид економічної діяльності: <u>БУДІВНИЦТВО ЖИТЛОВИХ І НЕЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ</u> Середня кількість працівників: <u>10</u> Сфера діяльності: тис. грн. Адреса: <u>46019 Тернопільська область, Тернопіль, Промислова, 20, т.0352.24 45.40</u>	Дія (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	<table border="1"> <tr><th colspan="3">Коди</th></tr> <tr><td>2020</td><td>01</td><td>01</td></tr> <tr><td colspan="3">01882806</td></tr> <tr><td colspan="3">6110100000</td></tr> <tr><td colspan="3">111</td></tr> <tr><td colspan="3">41.20</td></tr> </table>	Коди			2020	01	01	01882806			6110100000			111			41.20		
	Коди																			
	2020	01	01																	
	01882806																			
	6110100000																			
111																				
41.20																				
за КОАТУУ																				
за КОТМУГ																				
за КВЕД																				

Складено (робота позначку "у" у відповідній колонці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

у

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2019 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Активи	Код радіса	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату пере- ходу на МСФЗ
1	2	3	4	01.01.2012
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	--	--	--
первісна вартість	1001	1	1	1
накопичена амортизація	1002	1	1	1
Необоротні капітальні товари	1005	--	--	17
Основні засоби	1010	4756	4409	7015
первісна вартість	1011	12070	12081	12822
знос	1012	7314	7672	5807
Інвентарна нерухомість	1015	--	--	--
Довгострокові фінансові активи	1020	--	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--	--
Надстроєні податкові активи	1045	--	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--	--
Усього за розділом I	1095	4756	4409	7032
II. Оборотні активи	1100	134	170	1226
Залишки				
Вироблені запаси	1101	108	144	186
Товари	1104	26	26	1040
Поточні фінансові активи	1110	--	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1402	1276	653
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3605	3700	2928
в бюджетам	1135	--	--	--
в тому числі з податку на прибуток	1136	--	--	--
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	135	109	98
Поточні фінансові інвестиції	1160	1833	1833	1833
Гроші та їх еквіваленти	1165	67	62	5
Расходи в банках	1167	67	62	--
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--	--
Інші оборотні активи	1190	47	42	7
Усього за розділом II	1195	3223	3192	6752
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--	16730
Баланс	1300	11979	11601	30514

Пасив	Код рядка	На початок звітвого року	На кінець звітвого періоду	На дату пере- ходу на МСФЗ
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				3361
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3361	3361	
Капітал у дооцінках	1405	--	--	--
Додатковий капітал	1410	4088	4088	4088
Резервний капітал	1415	25	25	25
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-6600	-7765	-1495
Неоплачений капітал	1425	--	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--	--
Усього за розділом I	1495	854	-311	5959
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				--
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2062	2062	2062
Довгострокові забезпечення	1520	--	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--	12216
Усього за розділом II	1595	2062	2062	14278
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				2367
Короткострокові кредити банків	1600	--	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--	--
товари, роботи, послуги	1615	5927	5928	6928
розрахунки з бюджетом	1620	41	59	22
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--	--
розрахунки зі страхування	1625	4	5	8
розрахунки з оплати праці	1630	16	20	16
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	251	249	36
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	8	8	8
Поточні забезпечення	1660	--	--	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	2816	3581	892
Усього за розділом III	1695	9063	9850	10277
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--	--
Баланс	1900	11979	11601	30514

Станом на 31.12.2019р. загальні активи Товариства в порівнянні з даними на початок 2019р. суттєво меншались на 0,3% і відповідно складають 11601 тис.грн. Зменшення активів відбулось, в основному за рахунок зменшення дебіторської заборгованості.

Голова правління

_____

(підпис)

Свобідський Олександр Володимирович

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Масна Марія Талейвна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ТЕРНОПІЛЬСЬКОЛОВПОСТАЧ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Код		
2020	01	01
01882806		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2136	2203
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(-)
Валовий прибуток	2090	2136	2203
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	--	--
Адміністративні витрати	2130	(300)	(264)
Витрати на збут	2150	(2167)	(1002)
Інші операційні витрати	2180	(834)	(902)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	--	35
збиток	2195	(1165)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	--	35
збиток	2295	(1165)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	--
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	--	35
збиток	2355	(1165)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1165	35

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1448	323
Витрати на оплату праці	2505	544	479
Відраховування на соціальні заходи	2510	117	104
Амортизація	2515	358	360
Інші операційні витрати	2520	834	902
Разом	2550	3301	2168

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	13442040	13442040
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	13442040	13442040
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(0.08667000)	0.00260000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(0.08667000)	0.00260000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	--	--

Чистий збиток за звітний період складає 1165 тис.грн. за 2019р. Товариством отримано чистий дохід в сумі 2136 тис.грн. Найбільшу частину в доходах складають доходи від основної діяльності. Витрати Товариства за 2019 рік складають 3301 тис.грн. Основними складовими операційних витрат є матеріальні затрати та інші операційні витрати.

Голова правління

_____

(підпис)

Сквбівський Олександр Володимирович

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Масва Марія Тадеївна

Підприємство <u>ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ"</u> Територія <u>ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ</u> Організаційно-правова форма господарювання <u>ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО</u> Вид економічної діяльності <u>БУДІВНИЦТВО ЖИТЛОВИХ І НЕЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ</u> Середня кількість працівників <u>8</u> Одиниця виміру : тис. грн. Адреса <u>46019 Тернопільська область Тернопіль Промислова, 20, т.0352 25 45 40</u>	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
	за ЄДРПОУ	2021	01	01
	за КОАТУУ	01882806		
	за КОПФГ	6110100000		
	за КВЕД	111		
		41.20		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2020 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату пере- ходу на МСФЗ
1	2	3	4	01.01.2012
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	--	--	--
первісна вартість	1001	1	1	1
накопичена амортизація	1002	1	1	1
Незвершені капітальні інвестиції	1005	--	--	17
Основні засоби	1010	4409	4059	7015
первісна вартість	1011	12081	12084	12822
знос	1012	7672	8025	5807
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--	--
Усього за розділом I	1095	4409	4059	7032
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	170	108	1226
Виробничі запаси	1101	144	82	186
Товари	1104	26	26	1040
Поточні біологічні активи	1110	--	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1276	681	655
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3700	3754	2928
з бюджетом	1135	--	12	--
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	109	113	98
Поточні фінансові інвестиції	1160	1833	1833	1833
Гроші та їх еквіваленти	1165	62	64	5
Рахунки в банках	1167	62	64	--
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--	--
Інші оборотні активи	1190	42	42	7
Усього за розділом II	1195	7192	6607	6752
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	11601	10666	30514

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	На дату переходу на МСФЗ
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				3361
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3361	3361	
Капітал у дооцінках	1405	--	--	--
Додатковий капітал	1410	4068	4068	4068
Резервний капітал	1415	25	25	25
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-7765	-8512	-1495
Неоплачений капітал	1425	--	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--	--
Усього за розділом I	1495	-311	-1058	5959
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				--
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2062	2062	2062
Довгострокові забезпечення	1520	--	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--	12216
Усього за розділом II	1595	2062	2062	14278
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				2367
Короткострокові кредити банків	1600	--	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--	--
товари, роботи, послуги	1615	5928	5932	6928
розрахунками з бюджетом	1620	59	61	22
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--	--
розрахунками зі страхування	1625	5	6	8
розрахунками з оплати праці	1630	20	22	16
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	249	250	36
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	8	8	8
Поточні забезпечення	1660	--	--	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	3581	3383	892
Усього за розділом III	1695	9850	9662	10277
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--	--
Баланс	1900	11601	10666	30514

Станом на 31.12.2020р. загальні активи Товариства в порівнянні з даними на початок 2020 р. суттєво меншались на 8,06% і відповідно складають 10666 тис.грн. Зменшення активів відбулось, в основному за рахунок зменшення дебиторської заборгованості.

Директор

_____

(підпис)

Сквібіцький Олександр Володимирович

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Масна Марія Тадейвна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ"

Дата (рік, місяць, число)
за Є.ДРІОУ

Коди		
2021	01	01
01882806		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1787	2136
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(--)	(--)
Валовий:			
прибуток	2090	1787	2136
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	38	--
Адміністративні витрати	2130	(351)	(300)
Витрати на збут	2150	(1578)	(2167)
Інші операційні витрати	2180	(643)	(834)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	--	--
збиток	2195	(747)	(1165)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(--)	(--)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(--)	(--)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	--	--
збиток	2295	(747)	(1165)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	--
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	--	--
збиток	2355	(747)	(1165)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-747	-1165

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ"
 Територія ТЕРНОПІЛЬ
 Організаційно-правова форма господарювання ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО
 Вид економічної діяльності БУДІВНИЦТВО ЖИТЛОВИХ І
НЕЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ
 Середня кількість працівників 9
 Одиниця виміру : тис. грн.
 Адреса, телефон 46019 м. Тернопіль вул. Промислова, 20, т.0352 25 45 40

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ

за КАТОТТГ
 за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2022	01	01
01882806		
UA61040490010069060		
111		
41.20		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2021 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на МСФЗ
1	2	3	4	01.01.2012
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	--	--	--
первісна вартість	1001	1	1	1
накопичена амортизація	1002	1	1	1
Незавершені капітальні інвестиції	1005	--	--	17
Основні засоби	1010	4059	4010	7015
первісна вартість	1011	12084	12348	12822
знос	1012	8025	8338	5807
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--	--
Усього за розділом I	1095	4059	4010	7032
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	108	57	1226
Виробничі запаси	1101	82	48	186
Товари	1104	26	9	1040
Поточні біологічні активи	1110	--	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	681	780	655
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3754	3525	2928
з бюджетом	1135	12	16	--
у тому числі з податку на прибуток	1136	--	--	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	113	1050	98
Поточні фінансові інвестиції	1160	1833	1833	1833
Гроші та їх еквіваленти	1165	64	33	5
Рахунки в банках	1167	64	33	5
Витрати майбутніх періодів	1170	--	--	--
Інші оборотні активи	1190	42	55	7
Усього за розділом II	1195	6607	7349	6752
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	10666	11359	30514

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	На дату переходу на МСФЗ
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				3361
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3361	3361	
Капітал у дооцінках	1405	--	--	--
Додатковий капітал	1410	4068	4068	4068
Резервний капітал	1415	25	25	25
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-8512	-7033	-1495
Неоплачений капітал	1425	--	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--	--
Усього за розділом I	1495	-1058	421	5959
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				--
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--	
Довгострокові кредити банків	1510	--	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2062	2062	2062
Довгострокові забезпечення	1520	--	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--	12216
Усього за розділом II	1595	2062	2062	14278
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				2367
Короткострокові кредити банків	1600	--	--	
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--	--
товари, роботи, послуги	1615	5932	5938	6928
розрахунками з бюджетом	1620	61	125	22
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--	--
розрахунками зі страхування	1625	6	8	8
розрахунками з оплати праці	1630	22	34	16
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	250	281	36
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	8	8	8
Поточні забезпечення	1660	--	--	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	3383	2482	892
Усього за розділом III	1695	9662	8876	10277
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--	--
Баланс	1900	10666	11359	30514

Станом на 31.12.2021р. загальні активи Товариства в порівнянні з даними на початок 2021 р. суттєво збільшились на 6,50% і відповідно складають 11359 тис.грн. Зменшення активів відбулось, в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості.

Директор

_____

(підпис)

Скібіцький Олександр Володимирович

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Масна Марія Тадеївна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2022	01	01
01882806		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5045	1787
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(--)	(--)
Валовий:			
прибуток	2090	5045	1787
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	2	38
Адміністративні витрати	2130	(386)	(351)
Витрати на збут	2150	(2257)	(1578)
Інші операційні витрати	2180	(923)	(643)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1481	--
збиток	2195	(--)	(747)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(--)	(--)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(2)	(--)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1479	--
збиток	2295	(--)	(747)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	--
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1479	--
збиток	2355	(--)	(747)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1479	-747

Додаток В
(обов'язковий)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

**«УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ БУДІВЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО
ТОВАРИСТВА «ТЕРНОПІЛЬГОЛОВПОСТАЧ»»**

Таблиця 1 – Систематизація підходів до визначення сутності «основні засоби» (систематизовано за даними [3-11])

Автор	Основні засоби – це
Податковий кодекс України [3]	матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [4]	матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду, або для цілей управління, й які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду
П(С)БО 7 «Основні засоби» [5]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Бутинець Ф. Ф. [6]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)
Бланк І. О. [7]	сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
Стемковська І. В., Герчанівська С. В. [8]	матеріальні активи, які придатні для використання в процесі господарської діяльності підприємства (установи, організації) та втрачають свою вартість частково шляхом перенесення її на новостворений продукт, очікуваний термін використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік)
Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Волоська Н. Р.	активи, які мають матеріальну форму, які призначені для використання у господарській діяльності суб'єкта господарювання, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням, а очікуваний термін їх корисного використання становить понад один рік із дати введення в експлуатацію

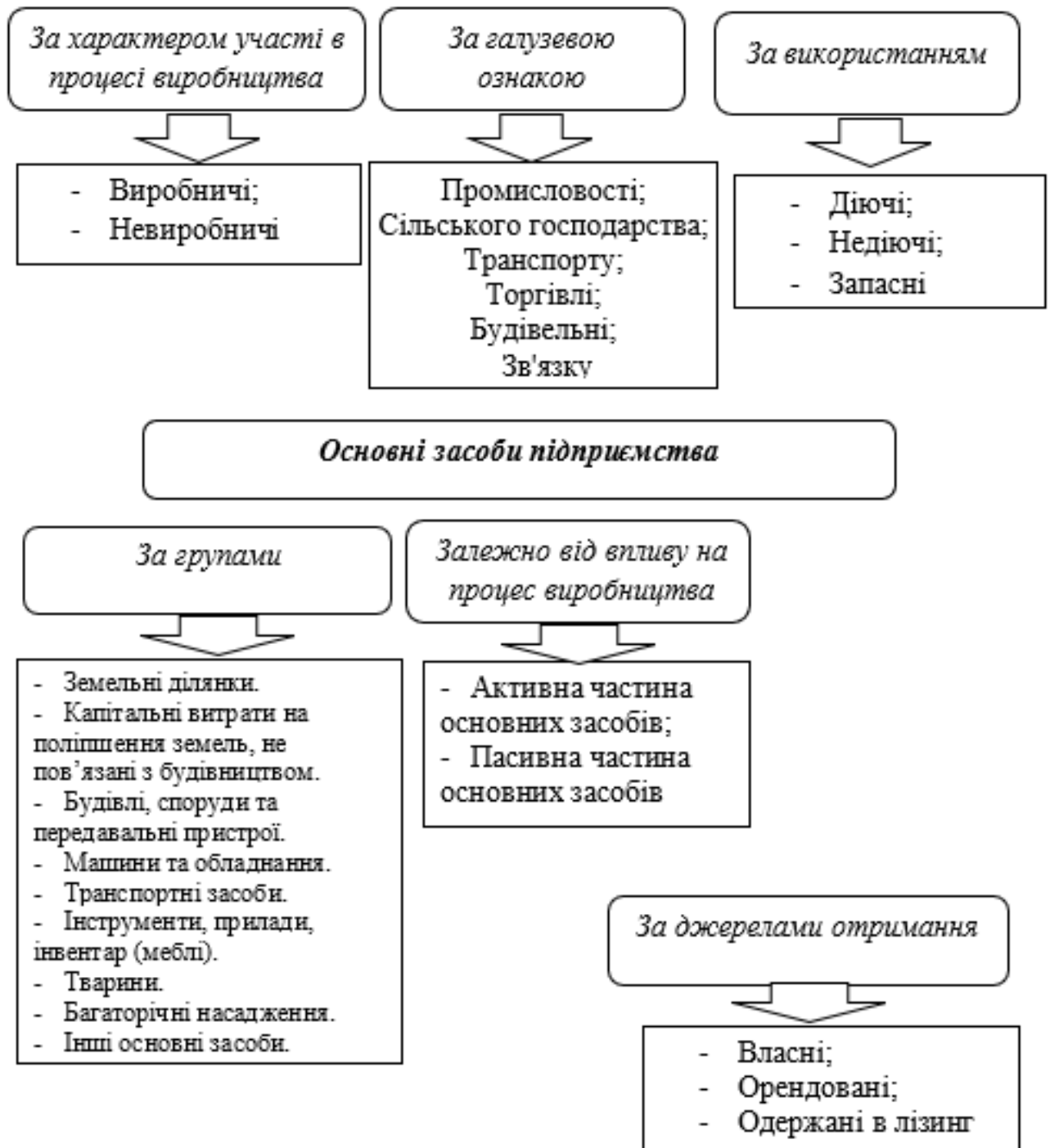

Рисунок 1 – Класифікація основних засобів (сформовано на основі даних [2; 5; 7; 12; 14])

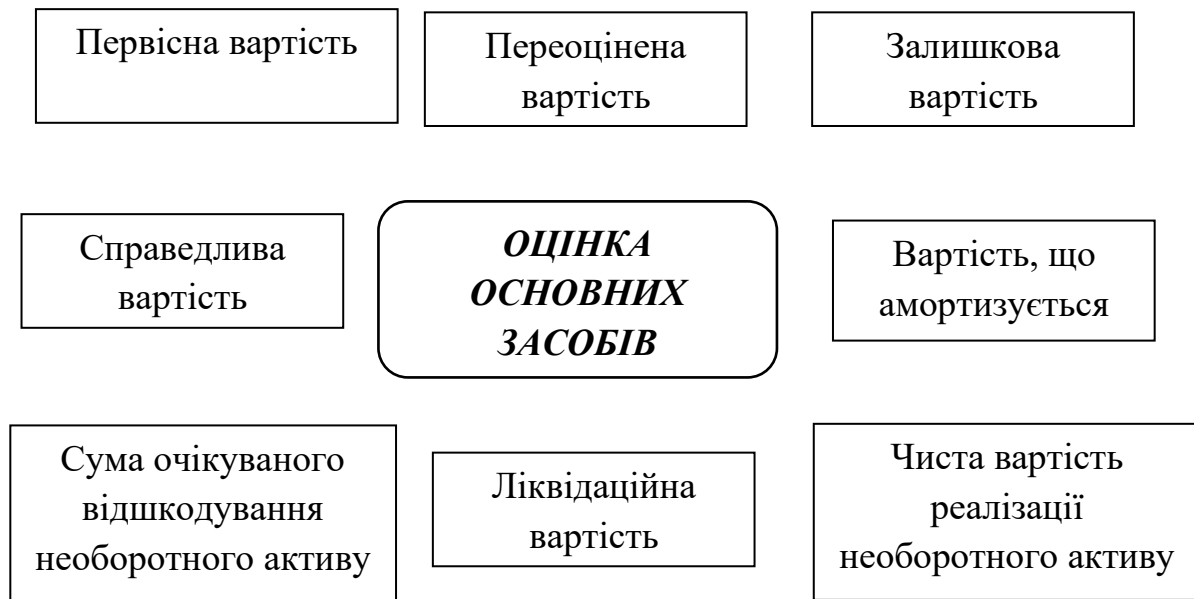

Рисунок 2 – Види оцінок основних засобів

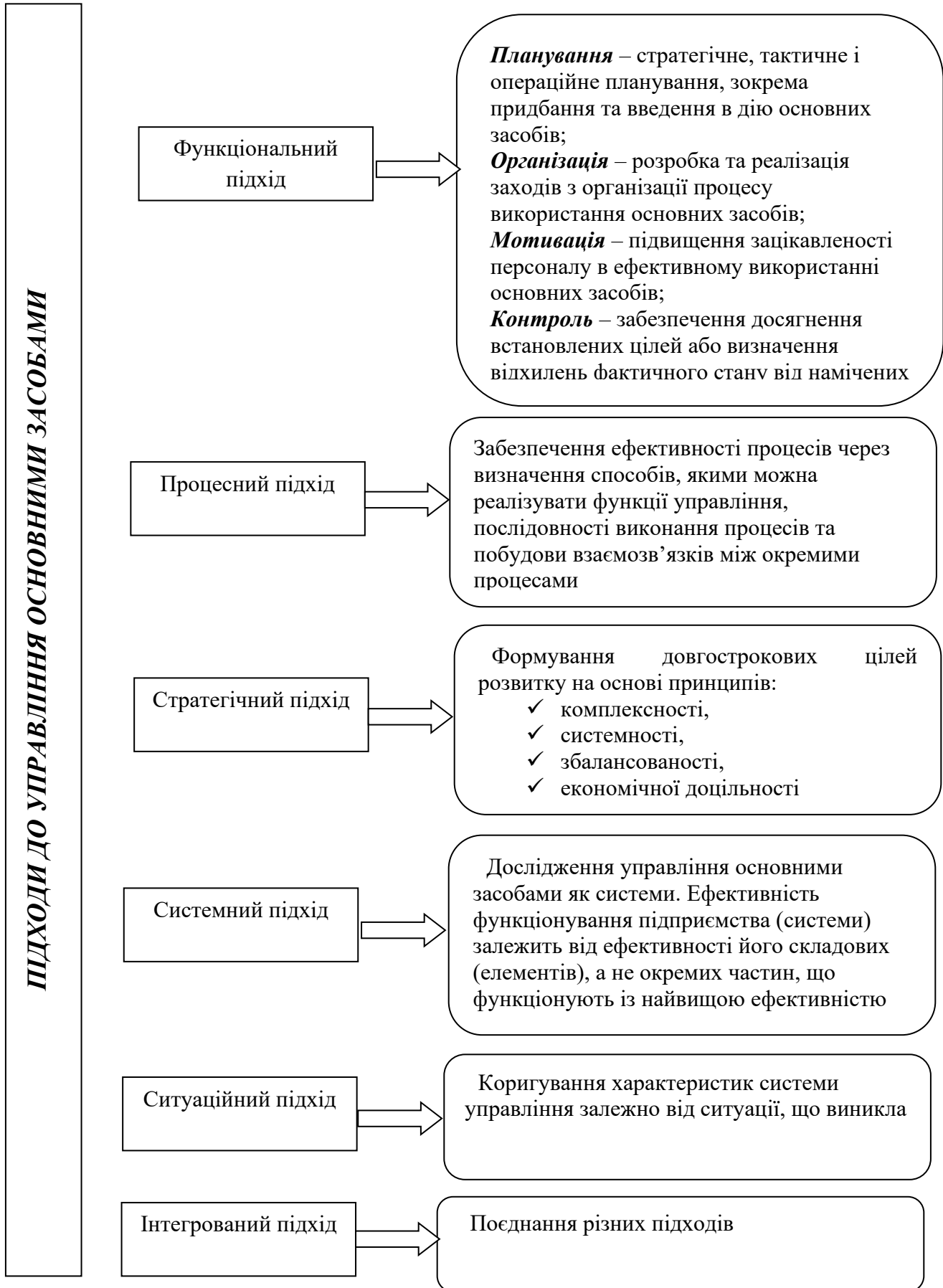

Рисунок 3 – Підходи до управління основними засобами

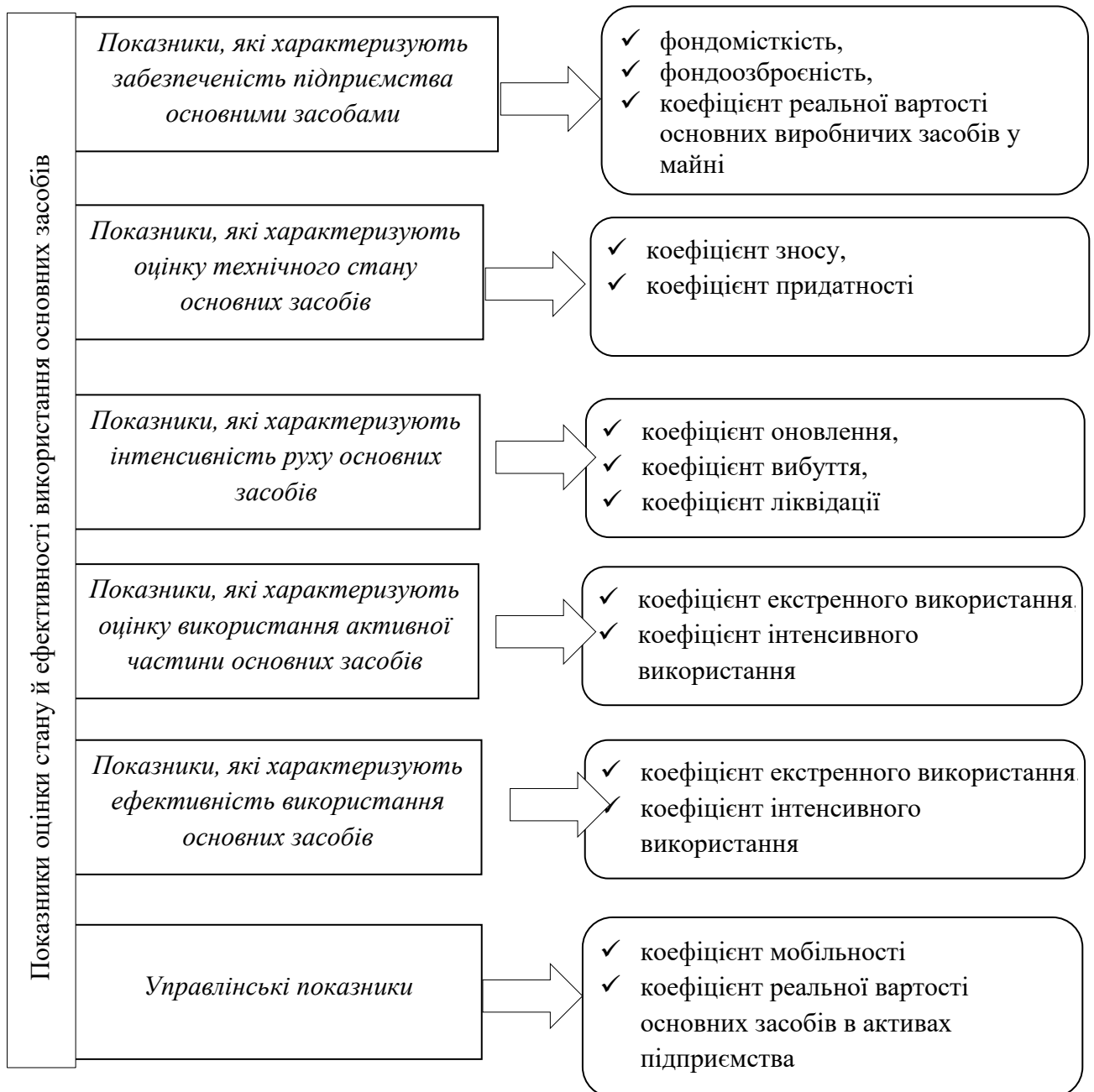

Рисунок 4 – Показники оцінки стану й ефективності використання основних засобів

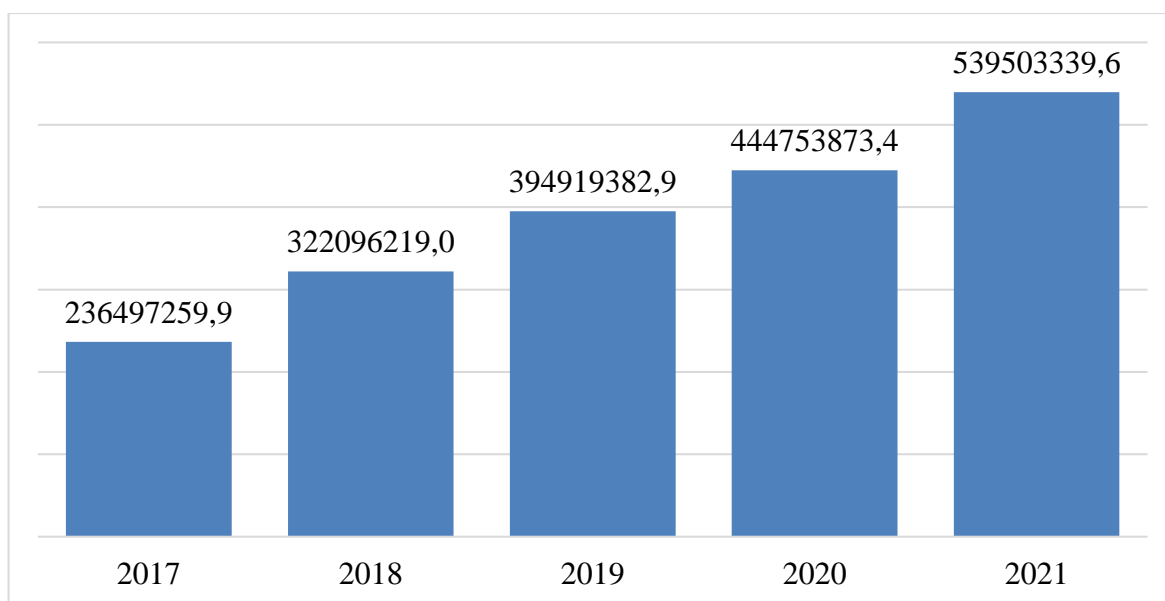

Рисунок 5 – Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі, тис. грн (складено за даними [30])

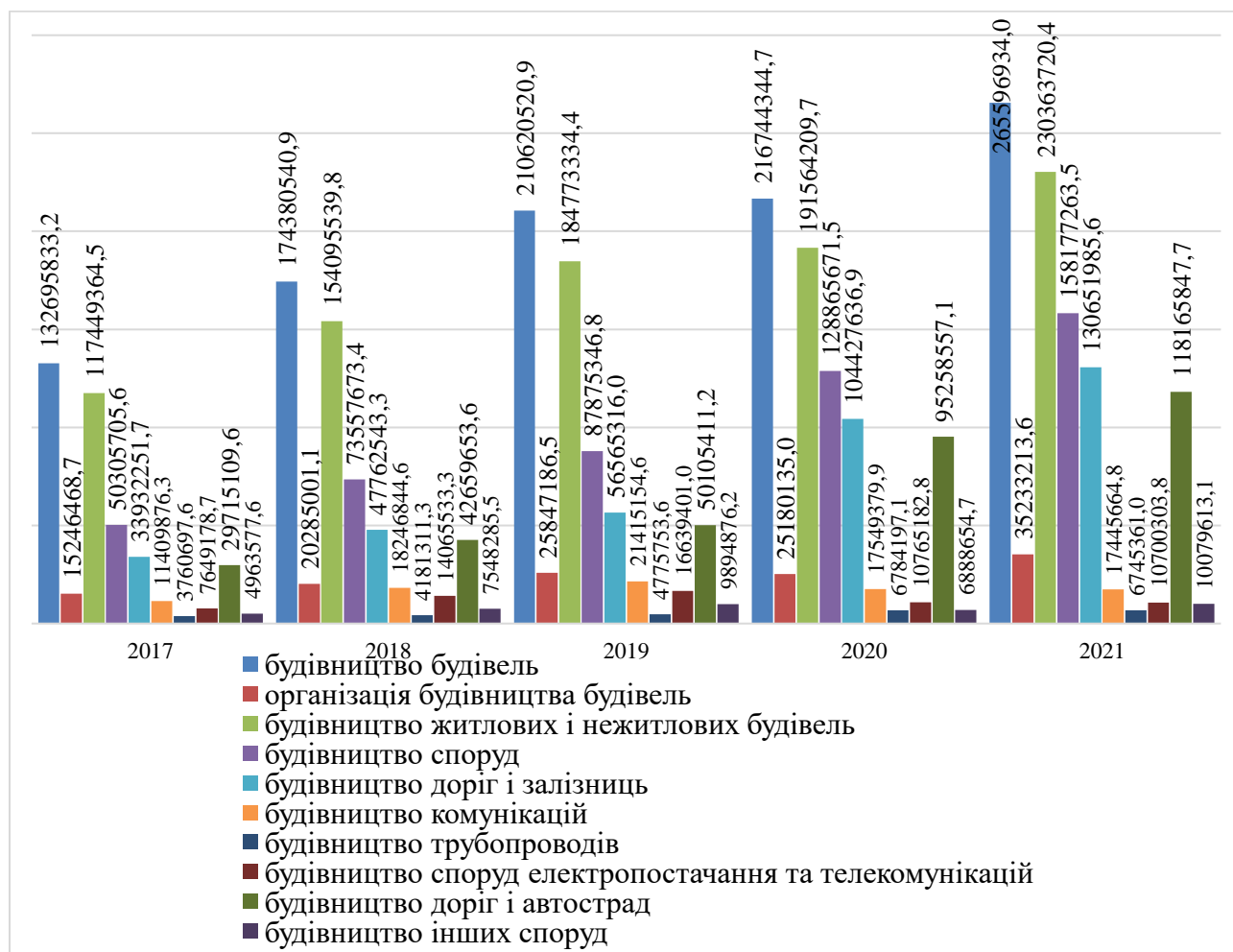

Рисунок 6 – Динаміка обсягів реалізованої продукції підприємствами будівельної галузі за окремим видами діяльності, тис. грн (складено за даними [30])

Таблиця 2 – Абсолютні показники фінансової діяльності
 ПрАТ «Тернопільголовапостач» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсо- лютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолю- тна, тис. грн	Темп при - росту, %
1. Загальна вартість майна підприємства	11790,00	11133,50	11012,50	-777,50	-6,59	-121,00	-1,09
2. Власний капітал	271,50	-684,50	-318,50	-590,00	-217,31	366,00	-53,47
3. Залучений капітал	11518,50	11818,00	11331,00	-187,50	-1,63	-487,00	-4,12
4. Оборотні активи	7207,50	6899,50	6978,00	-229,50	-3,18	78,50	1,14
5. Необоротні активи	4582,50	4234,00	4034,50	-548,00	-11,96	-199,50	-4,71
6. Чистий дохід	2136,00	1787,00	5045,00	2909,00	136,19	3258,00	182,32
7. Собівартість реалізованої продукції	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-
8. Валовий прибуток	2136,00	1787,00	5045,00	2909,00	136,19	3258,00	182,32
9. Фінансовий результат від операційної діяльності	-1165,00	-747,00	1481,00	2646,00	-227,12	2228,00	-298,26
10. Фінансовий результат до оподаткування	-1165,00	-747,00	1479,00	2644,00	-226,95	2226,00	-297,99
11. Чистий прибуток	-1165,00	-747,00	1479,00	2644,00	-226,95	2226,00	-297,99

Таблиця 3 – Відносні показники фінансового стану ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %
Коефіцієнт покриття	0,76	0,71	0,75	-0,01	-1,23	0,05	6,45
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,75	0,69	0,74	-0,01	-0,29	0,05	7,36
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20	0,19	0,20	0,00	0,00	0,01	4,45
Коефіцієнт автономії	0,02	-0,06	-0,03	-0,05	-225,59	0,03	-52,96
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,98	1,06	1,03	0,05	5,32	-0,03	-3,07
Коефіцієнт фінансового ризику	42,43	-17,27	-35,58	-78,00	-183,86	-18,31	106,06
Коефіцієнт оборотності активів	0,18	0,16	0,46	0,28	152,86	0,30	185,42
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,30	0,26	0,72	0,43	143,96	0,46	179,14
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу	0,19	0,15	0,45	0,26	140,10	0,29	194,45
Коефіцієнт рентабельності активів, %	-9,88	-6,71	13,43	23,31	-235,92	20,14	-300,17
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу, %	-10,11	-6,32	13,05	23,17	-229,05	19,37	-306,50
Коефіцієнт рентабельності продажу, %	-54,54	-41,80	29,32	83,86	-153,75	71,12	-170,13
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності, %	-35,29	-29,04	41,53	76,82	-217,68	70,57	-243,00

Таблиця 4 – Аналіз складу, структури та динаміки основних засобів ПрАТ
«Тернопільголовапостач» за 2019-2021рр.

Найменування основних засобів	На кінець 2019р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021 р.		Зміна значень кінця 2021р. порівняно із 2019 р.		Зміна значень кінця 2021р. порівняно із 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Темп приросту, %	Зміна питомої ваги	Темп приросту, %	Зміна питомої ваги
1.Виробничого призначення	4409,00	100,00	4059,00	100,00	4010,00	100,00	-9,05	0,00	-1,21	0,00
- будівлі та споруди	4370,00	99,12	4026,00	99,19	3983,00	99,33	-8,86	0,21	-1,07	0,14
- машини та обладнання	15,00	0,34	9,00	0,22	6,00	0,15	-60,00	-0,19	-33,33	-0,07
- транспортні засоби	2,00	0,05	2,00	0,05	1,00	0,02	-50,00	-0,02	-50,00	-0,02
- земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- інші	22,00	0,50	22,00	0,54	20,00	0,50	-9,09	0,00	-9,09	-0,04
2. Невиробничого призначення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	4409,00	100,00	4059,00	100	4010,00	100,00	-9,05	0,00	-1,21	0,00

Таблиця 5 – Оцінка стану та ефективності використання основних засобів
ПрАТ «Тернопільголовапостач»

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна значень 2021р. порівняно із 2019р.		Зміна значень 2021р. порівняно із 2020р.	
				Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %	Абсолютна, тис. грн	Темп при- росту, %
1. Фондомісткість основних засобів	2,15	2,37	0,80	-1,35	-62,72	-1,57	-66,25
2. Фондоозброєність основних засобів	458,25	529,25	448,28	-9,97	-2,18	-80,97	-15,30
3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,39	0,38	0,37	-0,02	-5,74	-0,01	-3,66
4. Коефіцієнт зносу основних засобів	63,50	66,41	67,53	4,02	6,33	1,11	1,68
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,36	0,34	0,32	-0,04	-11,02	-0,01	-3,32
6. Фондовіддача основних засобів	0,18	0,15	0,41	0,24	133,47	0,27	179,23
7. Рентабельність основних засобів,%	17,69	14,79	41,30	23,61	133,47	26,51	179,23

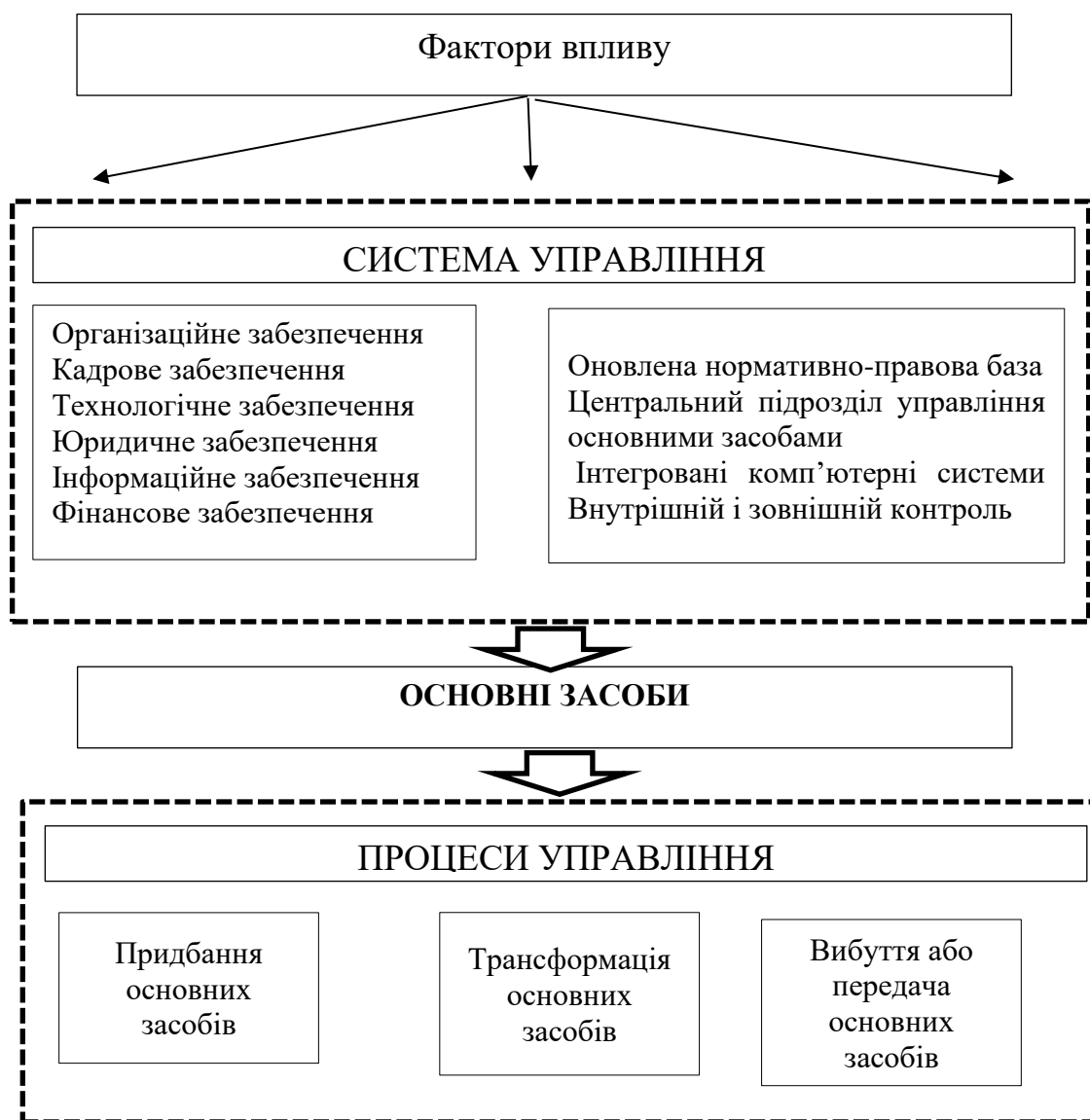

Рисунок 7 – Модель управління основними засобами
 ПрАТ «Тернопільголовпостач»

Рисунок 8 – Напрямки покращення фінансового стану
ПрАТ «Тернопільголовпостач»